Элим деб, юртим деб, ёниб яшаш керак

Туркистон

1925 йилдан чиқа бошлаган

ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИ «КАМОЛОТ» ЖАМҒАРМАСИ ГАЗЕТАСИ

1997 йил 12 ноябр Чоршанба.
№ 88 (14480)

ЭЪТИРОФ

Яқин йилларда Ўзбекистон тамомила янги, замонавий таълим йўналишига, янги тафаккурли авлодларга эга бўлади.

Бу ерда биз билан инглиз тилида бевосита мулоқотда бўлган билимли, қизиқувчан, ақл-идрокли ёшларга дуч келдик. Бундай иқтидорли ёшларни АҚШда кўрсак, Ўзбекистоннинг мустақил ривожланиш йўлида олиб бораётган улкан ишларига ўз ҳиссамизни қўшган бўлар эдик.

Элизабетт ЭЛЛЭН,
Жоржия штатидаги Чаттахучин мактаби ўқитувчиси, профессор

Ўзбекистон Республикаси Президентининг ФАРМОНИ

Хоразм Маъмун Академиясини қайтадан ташкил этиш тўғрисида

Ўзбекистоннинг илмий салоҳиятини юксалтириш, унинг жаҳон илмий ҳамжамиятидаги ўрнини мустаҳкамлаш, минтақаларда фанни янада ривожлантириш ҳамда истеъдодли ва фидойи олимларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, юқори интеллектуал муҳит яратишдаги миллий анъаналарни ривожлантириш, қадимда фан, маърифат ва маданият оламининг маркази ҳисобланган, одамзот тарихидаги илк академиялардан бўлмиш Хоразм Маъмун Академиясини қайтадан ташкил этиш мақсадида:

1. Хоразм Маъмун Академияси - Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг минтақавий бўлими Хива шаҳрида ташкил этилсин.

Хоразм Маъмун Академиясининг асосий илмий ва ташкилий вазифалари қуйидагилар деб белгилансин: - илм-фан соҳасидаги қадимги улуғ миллий мерос асосларида юқори интеллектуал муҳитни яратишдаги бой анъаналарни тиклаш ва ривожлантириш, ёш истеъдодли олимларни излаб топиш, уларни Академия фаолиятига жалб этиш ва илмий ижодларининг самарадорлигини юксалтириш;

- қадимги миллий илм-фан соҳасидаги бой меросни ҳар томонлама ўрганиш ва таҳлил қилиш, тарих, археология, фалсафа, тил ва адабиёт, биология ва биотехнология соҳаларида фундаментал изланишларни олиб бориш, замонавий илмий мактаблар яратиш ва фан ютуқларини амалиётга татбиқ этиш;
- минтақада илм-фан билан боғлиқ барча ишларни замон талаблари даражасида мувофиқлаштириш;
- олий малакали илмий ва илмий-педагогик кадрларни тайёрлаш;
- кадрлар тайёрлаш бўйича миллий дастурни амалга оширишда фаол иштирок этиш, узлуксиз таълим тизими ва фан ўртасидаги узвий, ўзаро манфаатли алоқаларни ўрнатиш, академик лицейларда илмий-педагогик фаолиятни юқори савияда олиб бориш;
- халқаро илмий ҳамкорликни ривожлантириш.

2. Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси /Т.Жўраев: - Хоразм Маъмун Академияси таркибида тарих, археология, фалсафа, тил ва адабиёт, биология йўналишлари бўйича илмий бўлинмаларни ташкил этсин, икки ҳафта муддатда Хоразм Маъмун Академиясининг тузилмаси ва Уставини тасдиқласин;

- бир ой муддатда Хоразм Маъмун Академиясининг асосий илмий йўналишлар ҳамда илмий-тадқиқот ишларининг дастурини ишлаб чиқсин;
- бир ой муддатда Молия вазирлиги билан биргаликда Хоразм Маъмун Академияси штат жадвалини, илмий-тадқиқот ишлари ҳамда унинг фаолияти билан боғлиқ сарф-харажатларининг ҳисобини тайёрласин;
- 1998 йилнинг биринчи чорагида ўз Уставига мувофиқ устивор илмий йўналишлар соҳасида самарали ишлаётган олимлардан Хоразм Маъмун Академияси таркибига сайлов ўтказсин.

3. Хоразм Маъмун Академиясини давлат томонидан қўллаб-қувватлаш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг ҳақиқий аъзолари /академиклари/ икки нафарга кўпайтирилсин.

4. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги /Ж.Сайфиддинов/ Хоразм Маъмун Академияси илмий изланишлар ва илмий-ташкилий фаолиятни олиб бориши учун Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси томонидан тайёрланган сарф-харажатлар ҳисобига мувофиқ бюджетдан маблағ ажратсин.

5. Ўзбекистон Республикаси Фан ва техника давлат қўмитаси /П.Хабибуллаев/ 1998 ва кейинги йиллардаги Хоразм Маъмун академиясининг илмий изланишлар мавзуларини Давлат илмий-техникавий дастурлари таркибида режалаштирсин.

6. Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳамда Хоразм вилоят ҳокимлиги билан биргаликда Хоразм Маъмун академияси ва унинг бўлинмаларига истеъдодли ёш олимлар ва юқори малакали мутахассисларни жалб қилишни таъминласинлар.

7. Хоразм вилоят ҳокимлигига /И.Юсупов/ бир ой муддатда Хоразм Маъмун Академияси учун маъмурий бино ажратиш, уни таъмирлаш, транспорт, алоқа ва бошқа зарур жиҳозлар ҳамда вилоятга таклиф этилган илмий ходимларни уй-жой билан таъминлаш юклатилсин.

8. Ушбу Фармоннинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И.КАРИМОВ

Тошкент шаҳри, 1997 йил 11 ноябрь

"ТУРКИСТОН" ВОДИЙ ЁШЛАРИ ҲУЗУРИДА

Аввал хабар берганимиздек газетамиз таҳририяти ходимлари Республика Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Улуғбек номидаги истеъдодли ёшларни қўллаб-қувватлаш Ўзбекистон жамғармаси билан биргаликда Фарғона водийси вилоятлари олий ўқув юртларида таҳсил олаётган талаба ёшлар ҳузурида бўлишди. Улар учрашув давомида "Таълим тўғрисида"ги Қонун ҳамда Кадрлар тайёрлаш Миллий Дастурининг аҳамиятини тушунтириш билан биргаликда водий ёшларининг бугунги ҳаёти, ўқиш ва изланишлари, орзу-умидлари, бўш вақтлари қай тарзда ташкил этилгани билан яқиндан танишдилар.

Кўпгина профессор-ўқитувчилар, йигит-қизлар орасида ўтказилган суҳбатлардан шу нарса аён бўлдики, таълим тизимини ислоҳ қилишга оид Президентимиз кўрсатмаларига жойларда оғишмай амал қилинаётир.

"Туркистон"га обуна мавсумида ўтказилаётган бундай учрашувлар ёшларда катта қизиқиш уйғотиб, улар ўз таклиф-мулоҳазаларини таҳририят ходимларига билдиришди. Энг иқтидорли талабаларга Улуғбек жамғармасининг қимматбаҳо совғалари топширилди.

Ёшларнинг суюкли шоирлари Нормурод Нарзуллаев ҳамда Муҳаммад Юсуф ҳамкорлигидаги учрашувларга Муртазо Муродов раҳбарлигидаги "Шарқ" гуруҳи янада файз киритди. Мазкур учрашув доирасида тайёрланган материаллар билан газетамизнинг 2,3- саҳифалари орқали танишасиз.

Ислом КАРИМОВ:

Ўзбекистон сузиб юрадиган музтоғ эмас

Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов МДҲ раҳбарлари орасида мулоҳазали, лекин мустақил, зийрак ҳамда ўз йўлини қаттиқ ҳимоя қиладиган инсон сифатида ном чиқарган. Унинг ўзига ишончи катта. Нимага эришажагини яхши биладиган раҳбар сифатида таассурот қолдиради. Нодўстларнинг уни авторитар раҳбарлик услубидан фойдаланишда айблашларига эътибор бермайди ёки кулиб қўя қолади. Унинг Президент саройида «Известия» мухбирлари билан суҳбати одатдагидек бир-бир ярим соат эмас, тўрт ярим соат давом этди. Президент матбуот хизмати томонидан тайёрланган ёзма жавобларни четга суриб қўйиб, жонли суҳбатни афзал кўрди. «Бу ердаги саволларингиз қанақалигини билишни ҳам истамайман», - деди у.

- Ислом Абдуғаниевич, сиз дарҳол мунозара бошлашга тайёрмисиз? Унда «Ўзбекистон - келажаги буюк давлат» деган машҳур шиордан бошлайлик. Бу сўзларни ҳамма жойда учратиш мумкин. Лекин бунга ишонмайдиганлар анча кўп ҳамда улар бу шиорда даъво катта, у тарғибот шиори, деб билишади. Бунга нима дейсиз?

- Саволингиз тушунарли. Аввало шуни айтмоқчиманки, агар аниқ, равшан стратегик вазифа бўлмаса, на бирор давлат, на бирор халқ, на бирор жамият ўз истиқболини кўра олади. Истиқбол одамларга тушунарли бўлиши, уларга куч-қувват бағишлаши ва бирлаштириши лозим. Иттифоқ парчаланиб кетганидан сўнг республика қандай аҳволга тушиб қолганини ҳисобга олсак, шунга амин бўламизки, улуғвор мақсад бўлмаса, жамият оғир таназзул вазиятида оёққа туриб олишига ишониш қийин. Ҳозирги пайтда вужудга келаётган ишонч барча аччиқ таъна ва дашномларнинг ўрнини қоплаб кетади. Бундай таъналар эшитилиб турганидан хабарим бор.

Биз ўз олдимизга катта даъволардан иборат вазифалар қўяётганимиз ҳамда қандайдир «еттилик» ёки «саккизлик» ёхуд бошқа яна бирор «уюшма»га қўшилишга интилаётганимиз йўқ. Биз осойишталик билан ўз салоҳиятимизни яратяпмиз. Биз одамлар яхши ҳаёт кечиришларини, мамлакатимизда амалга оширилаётган тараққиёт модели воситасида муносиб турмуш даражасига эришишларини ҳоҳлаймиз, холос.

- Ўзбекистон қайси моделга амал қилмоқда - Туркия моделигами, Хитой ёки Жанубий Корея моделигами?...

- Ўзбекистон тараққиётнинг Ўзбекистон моделига амал қилмоқда. Мени тўғри тушунишларингизни истардим: биз ўз давлатимизни қураётган эканмиз, қуйидаги тамойилларга асосланамиз. Биринчи тамойил - аждодларимизнинг қадимий маданиятидаги барча улуғвор қадриятларни тиклаш. Иккинчиси - буюк меросимизни жаҳон цивилизациясининг барча ютуқлари билан бирлаштириш. Учинчиси. Ўзбекистон улкан ресурсларга эга. Фақат минерал-хомашё, фақат пахта эмас, фақат олтин ёки бошқа нарсалар эмас, яъни, республика эга бўлган тўртинчи ресурс - улкан интеллектуал ресурсдан иборат.

Ҳеч кимни ранжитмоқчи эмасман, лекин айрим кишиларга сабоқ бўлиши учун шундай фактни эслатиб ўтмоқчиман. Мустақилликнинг дастлабки йилларида Туркия томони /этник илдизлари жиҳатдан турклар бизга жуда яқинлигини биласиз, ҳозирги туркларнинг аждодлари Хоразм минтақасидан чиққан, улар Ўзбекистонни ота юртимиз деб аташади/ бизга янги «оға» сифатида тарбия, маданият масалаларида ақл ўргатмоқчи, умуман маънавий ҳаёт моделини тиқиштирмоқчи бўлди. Лекин кейинчалик улар ҳам биздан ўрганиши лозим бўлган нарса кўп экани аён бўлиб қолди. Дарвоқе, Туркияда икки мингдан ортиқ талабамиз таълим олиб қайтди, ҳозир эса бор-йўғи 200 га яқин талаба ўқимоқда.

- Нима учун айрим кишиларда ҳанузгача Ўзбекистонга эҳтиёткорлик билан муносабатда бўлиш одати сақланиб қолмоқда? Улар Ўзбекистонни ҳанузгача умумэътироф этилган меъёр ва андозаларга мос келмайдиган давлат деб ҳисоблашмоқда. Бу ҳақдаги фикрингиз...

- Сизларга шуни айтмоқчиманки, қанча давлат бўлса - шунча андоза бор. Мен техник маълумот олганман, шу боисдан андоза нималигини яхши тушунаман. Андоза шундай регламентлар, шундай чеклашлардан иборатки, уларнинг доирасидан чиқиб бўлмайди, уларга доимо мослашиш шарт. Ана шу кўрсаткичларга мослик ёки мос эмасликни белгилайдиган жуда кўп ўлчовлар ҳам мавжуд. Қанча давлат бўлса, шунча андоза ясаш мумкинлигига ишончим комил. Дунёда бир-бирига мутлақо ўхшайдиган икки киши бўлмаганидек, бир-бирига мутлақо ўхшайдиган икки давлат ҳам йўқ. Шу сабабли, бизни кимлар қандай андозага солмоқчи ва қайси жиҳатдан бу андозага мос келмаётганимизни сўрагим келади.

- Агар қарши бўлмасангиз, ислом дунёси андозалари тўғрисида гаплашамиз. Ўзбекистон бу андозаларга мос келадими?

- Йўқ. Биз ислом андозасига мос келмаймиз. Ислом оламида асосий нарса - шариатдир. Асосийси - Қуръонда ёзилган қонунлар мажмуидир. Биз - дунёвий давлатмиз. Бизнинг Конституциямиз Франция, Германия, Буюк Британиянинг энг яхши демократик ташкилотларида синовдан ўтган. Кўпчилик Ўзбекистонда аҳолининг 80 фоизидан кўпроғи исломга эътиқод қилади, шунинг учун бу ерда ислом қонунлари ва анъаналари устун бўлиши керак, деб ўйлашга ўрганиб қолгани боис ҳам мен эътиборингизни бунга атайлаб қаратяпман. Йўқ. Биз давлат ҳаётида Конституцияга қатъий риоя қиламиз. Демак, биз ислом давлати меъёрларига мос келмаймиз.

- Ислом Абдуғаниевич, бу билан республика Европа андозаларига яқинроқ, демоқчимисиз?

- Яхшиси, келинглар, энг илғор демократик мамлакатлар ёки андозалар тўғрисида гаплашайлик. Дарвоқе, ҳар ким бу хусусда ўзича фикр қилади. Ҳа, биз ҳозир кўп демократик андозаларга унчалик мос келаётганимиз йўқ. Бунинг учун зарур қонуний база йўқлиги туфайли эмас, албатта. Қонунларнинг энг яхши мажмуаларини барпо этиш - Конституция, инсон ҳуқуқлари, кам сонли миллатлар тўғрисида, виждон эркинлиги ҳақида, қонун чиқарувчи, ижро этувчи, суд ҳокимиятларини бир-биридан ажратиш тўғрисида қонунлар қабул қилиш, инсон ҳуқуқлари миллий ташкилотлари тизимини ташкил этиш мумкин. Бизда буларнинг ҳаммаси бор. Лекин менинг битта саволим ҳам бор: мамлакатнинг чекка жойида яшаётган кишининг тафаккурини қандай қилиб ўзгартириш, уни қандай қилиб «ҳамма томондан эътироф этилган андозалар» даражасига кўтариш мумкин? У ҳали-ҳамон совет ҳокимияти, тоталитар ҳокимият етмиш беш йил давомида сингдириб кетган меъёрлар асосида яшамоқда. Бизда анъанавийлик жуда ривожланган, республикада аҳолининг 60 фоизи - қишлоқ аҳолиси ҳисобланади, бинобарин, уларда анъанавийлик жуда кучли сақланиб қолган. Советлар даврида биз коммунистик ақида ва қонунларга тўла мос келмасдик. Ҳозир эса, демократик қонунларга мос келмаяпмиз. Бунинг учун бизга вақт керак.

- Сизнингча, нималар демократияга таянч бўлиб хизмат қилади?

- Қонунлардан ташқари, бундай таянч - фақатгина иқтисодиёт, кучли ва гуллаб-яшнаётган иқтисодиётдир. Тажрибанинг кўрсатишича, «Садовое кольцо» ёки бошқа бирор жой доирасида демократия ўрнатиш унча қийин эмас. Мен ҳамма томондан қабул қилинган демократик меъёрларга мослик тўғрисида гапирганимда, масалани шу тарзда қўяман: бундай демократик меъёрларга интилиш, зўр бериб интилиш лозим. Турмуш онгни белгилайди. Бу ўринда гап Маркс тўғрисида кетаётгани йўқ. Одамларнинг турмушини, эски тузумни қанчалик кўп ўзгартирсак, одамларнинг тафаккур тарзи ҳам шунча тез ўзгаради. Шу боис, менинг асосий вазифам - кўпгина ватандошларим тафаккурини ўзгартиришдан иборат. Ватандошларим демократия сари, мамлакатнинг гуллаб-яшнаши сари энг қисқа йўл - жаҳон ҳамжамиятига интеграциялашув, яккаланиб қолишдан воз кечиш, ҳар қандай фундаментал оғишларни қабул қилмаслик, ўз миллий хусусиятларимизни сақлаб қолган ҳолда жаҳон цивилизацияси қадриятларидан баҳраманд бўлиш эканини тушуниб етиши учун уларнинг таффаккурини ўзгартириш керак. Мен бундан ҳеч қачон воз кечмайман. Такрор айтаман: демократиянинг умумий қонунлари мавжуд бўлса ҳам, ҳар бир мамлакатда демократиянинг ўз қиёфаси бор. Шу билан бирга, давлат ва жамият ҳаётидаги айрим демократик қадриятларни ўзгартириш ўзига хос ҳолда, юзлаб йиллар давомида таркиб топган тафаккур тарзини ҳисобга олган ҳолда амалга оширилади. Бунга амал қилмаслик мумкин, лекин уни тушуниш ва ҳурмат қилиш зарур.

- Президент сифатида сиз учун ички сиёсатдаги энг муҳим нарса нима?

- Тартиб ва танлаш эркинлиги. Бу ҳам одамларнинг тафаккурини ўзгартириш билан боғлиқ. Ёш ватандошларим мени жуда қувонтирмоқда. Балки Россия учун бу эскириб қолган нарсадир, лекин улар ўз ватанпарварлиги ва маънавияти билан кўп одамларни руҳлантирмоқда. Уларда Ватан тушунчаси мавжуд, улар ўзини фақат ўз манфаати учун эмас, ана шу Ватан манфаати, она юрт манфаати йўлида намоён этишга интилиш ҳисси билан яшайди. Шунинг учун ҳам мулкдорлар синфини барпо этиш - асосий масалалардан биридир.

- Республикада тартиб ва осойишталикни тиклашга қандай муваффақ бўлдингиз? Чамаси, Иттифоқ парчаланиб кетганидан сўнг жиноятчилик даражаси бўйича Ўзбекистон Россиядан орқада эмас эди. Қаттиқ қонунлар вазиятни барқарорлаштиришга омил бўлдими?

- Йўқ. Борис Николаевич бир гал тележурналистларнинг саволига жавоб бераётиб, тахминан: ана, Ўзбекистонда машина олиб қочиш йўқ, бу ерда машинани олиб қочган киши отиб ташланади, деган эди. Кейин у: балки биз ҳам отиб ташласак, эҳтимол бизда ҳам тартиб ўрнатилар, деб хулоса чиқарган эди.

Сиз бераётган саволнинг илдизи ўша ёқда. Москваликларнинг онгида қаттиққўл Каримов отиб ташлашгача бўлган шафқатсиз чоралар билан тартиб ўрнатди, деган фикр ҳукмрон. Биз ваҳшиёна усуллар билан тартиб ўрнатаётганимиз хусусида ҳам шамалар бўлган. Бунга шундай жавоб бераман: йўқ, бундай эмас. Сизларга айтиб қўяй: ҳар қандай адолатсиз жазо акс таъсир қилади. Қонун нақадар адолатсиз бўлса, у ўзига кўп қарши ҳаракатларни келтириб чиқаради. Сизлар Ўзбекистонда қандайдир жангарилар яшайди, деб ўйлаётган бўлсангиз, хато қиласиз. Яқинда Грозныйда ҳамманинг кўз олдида жиноятчиларнинг отиб ўлдирилиши ёки толибларнинг одамларни ўрта аср усулида жазолаши - бошини кесиб ташлаши ва шу каби ҳодисаларга бизнинг юртимизда қандай муносабат билдирилганидан хабарларингиз борми? Бу шафқатсизликлар ҳаммани даҳшатга солди.

- Кечирасиз, гап бошқа ёқдами? Масалага қандай ёндашишингизни тушунтириб бера олмайсизми?

- Биласизларми, 90-йиллар бошидаги демократия йўқ жойдан пайдо бўлгани учун кўпгина ўзбошимчаликларни келтириб чиқарди. Ҳеч ким ҳеч ким билан ҳисоблашмай қўйди. Барча ҳамма нарсадан воз кечди. Бизнинг янги тизимга ўтишдаги ақидаларимиздан бири шу бўлдики, биз янги қонунлар яратилгунига қадар эски қонунларга амал қилиб турдик. Яъни, янги уй қурмай туриб, эскисини бузмаслик керак, деган ақидага биноан иш тутдик. Эски тузумдан янги тузумга ўтишнинг бутун тизими бизда мана шу шиор остида кечди ҳамда ўтиш аста-секинлик билан, босқичма-босқич амалга оширилди.

- Бироқ, сизларда отиш жазоси қўлланиладиган моддалар барибир кўп бўлса керак?

- Сизлардагидан кўп эмас. Ғалати туюлиши мумкин, лекин худди шундай. Мен ўзимизни доим Россия билан қиёслаётганим учун кечиринглар, лекин сизлар собиқ Иттифоқ ҳудудидаги илғор демократик мамлакат ҳисобланасиз. Бизда тегишли моддаларга биноан амалга оширилган ўлим жазоси сони сизлардагидан кўп эмас. Тўғри, Қозоғистонда сизлардагидан кўпроқ.

- Ўзингиз биласиз, сиз тилга олган чоралар билангина кишилар хавфсизлигини таъминлайдиган тизимни барпо этишга муваффақ бўлинганлигига ишониш қийин. Баъзилар Каримов бўлмаганида, тартиб ҳам бўлмасди, дейишади. Кўплар сиздан қўрқади. Бунинг сабаби нимада?

- Мендан қўрқишнинг кераги йўқ. Қонундан қўрқиш керак. Гоҳида қаттиққўллик билан иш тутаётганимни биламан, лекин шундай ишлар борки, жамиятда уларни бажаришга фақат мен қодирман. Мисол учун, ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларидаги порахўрликни олиб кўрайлик. Ҳеч нарса одамларни ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари тизимидаги порахўрлик каби чалғитиб, бузмайди. Агар судя сотқин бўлса, прокурор сотилган бўлса, милиция жиноий мафия билан боғлиқ бўлса, фуқаролар қонунга, давлатга қандай ишонсин?! Менинг бу соҳада тартиб ўрнатишдаги, тозалашдаги иштирокимни билишни ҳоҳласангиз, айтаман: ҳа, иштирок этганман. Бизда шундай тизим яратилганки, жиноий унсурлар ҳокимият билан бирлашиб кета олмайди. Сизларда Коняхин билан бўлган воқеа бизда юз бериши мумкин эмас.

- Ислом Абдуғаниевич, нима учундир Сизни коммунист деб ҳисоблашади.

- Кимдир шуни хоҳласа, ҳисоблайверсин. Мен бошқа гапларни - коммунистлардан сўнг пайдо бўлган диктатор деган ёки ундан баттар гапларни ҳам эшитганман. Майли, одамлар оғзига келганини гапираверсин. Бундай гапларни эшитганда кулиб қўя қоламан.

Бу одамларга қисқача лекция ўқиб берай. Билиб қўйинглар, Ўзбекистон давлати беш тамойилга амал қилмоқда. Биринчи тамойил: мафкурадан тўла холи бўлиш. Иккинчиси: давлат - бош ислоҳотчи, яъни биз ўтиш даврида иқтисодиётнинг бошқарилиши тарафдоримиз. Учинчи тамойил: қонуннинг устуворлиги. Тўртинчиси: кучли ижтимоий сиёсат. Чунки бизда аҳолининг 48-50 фоизини болалар, яъни 18 ёшгача бўлган болалар ташкил қилади. Бешинчи тамойил - барча сиёсий ва ижтимоий жараёнларга босқичма-босқич ўтишдир.

- Сизларда кейинги вақтда Андижонда енгил автомобил заводи, Бухорода янги нефтни қайта ишлаш заводи ва бошқа бир қанча корхоналар пайдо бўлди. Бизнинг иборамиз билан айтганда, Ўзбекистоннинг иккинчи марта индустриялашувининг сабаби нимада? Чамаси, республикада заводлар, фабрикалар олдин ҳам етарли эди. Кемаларгина йўқ эди, холос.

- Жуда қизиқ савол. Бизга кемалар керак эмас. Маълумки, кема саҳрода юрмайди. Орол ҳам қуриб қолган.

Тарихни биладиган одамлар бизда йирик заводлар уруш йилларидагина пайдо бўлган, ўшанда СССРнинг мудофаа қудратини сақлаб қолиш учун йирик заводлар бу ерга кўчирилган эди, дейишади.

Ғалабадан сўнг ҳаммаси бизга қолдириб кетилган. Гўё «Энди ўзларинг ривожлантираверинглар» дегандек!

Йўқ. Амалда ҳамма нарса хомашёни дастлабки қайта ишлаш даражасида қолаверган. Миллий даромадда саноатнинг улуши бор-йўғи 16,5 фоизни ташкил этган. Қолгани қишлоқ хўжалиги ва бошқа тармоқлар улуши бўлган. Шундан сўнг ҳам бизни саноатдан камситилмаган эдингиз, дея оласизларми? Биз нимани ҳоҳлаймиз?

Аввало саноатнинг кўп меҳнат талаб қиладиган тармоқларини барпо этмоқчимиз. Автозавод қурдик, энди у индустриал тараққиётимиз омили бўлиб қолди. Унинг ёнида бутловчи буюмларни етказиб берадиган яна саккизта заводимиз бор.

Енгил саноатни олайлик. Биз илгари пахта толасининг атиги 10 фоизини қайта ишлар эдик. Қолган қисми Россияга, Белоруссияга, Украинага олиб кетиларди. Айни пайтда технология жараёнининг кейинги циклларида фойданинг 70 фоизини улар олар эди. Мана сизга Советларнинг адолатли тузуми! Мен бу адолатсизликни тугатишим керак. Мен янги иш жойлари тўғрисида, мамлакатнинг бойлигини яратаётган одамлар тўғрисида ўйлашга бурчлиман. Ўзбекистон ишдан қочмайди. Такрор айтаман, ҳозир 18 ёшгача бўлган болалар мамлакат аҳолисининг қарийб ярмини ташкил этади.

- Россиядагилар Ўзбекистон ютуқлар билан асоссиз равишда мақтанмоқда, деб ўйлаши мумкин, ростини айтганда, шундай деб ўйлашмоқда ҳам.

- Ўйлашаверсин. Агар ҳоҳлашса, советлар давридаги тасаввурлари билан ҳам яшайверсин. Фақат шуни айтиб қўяй: пахта етиштириш бўйича биз жаҳонда тўртинчи ўринда турибмиз, пахта толасини экспорт қилиш бўйича эса - иккинчи ўриндамиз. АҚШдан кейинги ўринда. Олтинни олиб кўрайлик. Биз олтин ресурслари бўйича бешинчи, қазиб чиқариш бўйича - еттинчи ўриндамиз. Жаҳондаги мисни энг кўп ишлаб чиқарувчи ўн мамлакат қаторидамиз. Биздаги мавжуд стратегик материаллар тўғрисида гапирмасак ҳам бўлади. Булар - уран ва бошқа нодир металлардир. Шундай ресурсларга эга эканмиз, жаҳон бозорида ўзимизга муносиб жой олиш тўғрисида ўйлашимиз керакми? Ўйлашга мажбурмизми? Албатта мажбурмиз.

- Президент жаноблари, сиз Совет замонидаги тараққиётни ривожланишнинг бошланиш даври деб ҳисобламаянсиз шекилли?

- Мен ҳамма нарсани назарда тутяпман. Лекин, келинглар, ўтмишга ёпишиб олмайлик. Эндиликда мен нутқларимда илгари ким эдигу, ҳозир кимлигимиз тўғрисида гапирмасликка ҳаракат қиляпман.

Назаримда, биз бу босқичдан ўтдик. Агар эътибор берган бўлсангиз, мен ўз нутқларимда ҳамма нарсани совет даври билан қиёслайвериш гуноҳидан холиман. Ўн учинчи йил билан қиёслашни ҳам истамаймиз, албатта. Истиқбол тўғрисида гапириш керак. Биз шу қадар юксалдикки, энди жаҳон бозорига интеграциялашув тўғрисида гапириш лозим. Энди унда нега Россия билан савдо алоқалари қисқариб кетмоқда, деган саволни беришингиз мумкин.

- Худди шундай. Савол ҳам худди шу маънода. Нима учун Ўзбекистон Россияга қизиқмай қўйди?

- Ўзбекистон Россияга қизиқмай қуйгани йўқ. Ҳозир мен сизга рус мактабини битирган одам, рус адабиётини шу пайтгача ўз миллий адабиётидан яхшироқ биладиган одам сифатида жавоб бераман. Жоиз бўлса, рус халқининг табиатини яхши биладиган одам сифатида жавоб бераман. Рус халқининг руҳияти ҳақида гапирмаса ҳам бўлади. Рус руҳиятини камдан-кам одам билади. Биласизми, уни ҳеч қандай ўлчов билан ўлчаб бўлмайди ҳам, тушуниш ҳам қийин. Лекин рус кишисининг табиатини биламан. Ҳар ҳолда, биламан, деб ўйлайман. Мен учун бизни, ўзбекларни рус халқи, рус маданияти, рус цивилизацияси, рус тарихидан ажратиб бўлмаслиги кундай равшан. Бизни ажратиб бўлмайди ва ажратиш мумкин ҳам эмас. Бу - исбот талаб қилмайдиган ҳақиқат.

- Унда нега Россия билан ўрталарингизда муаммолар пайдо бўлмоқда?

- СССР парчаланиб кетганидан сўнг Ўзбекистон тушиб қолган шароитда у энг тўғри ва фойдали йўлни излаши лозим эди ва шундай йўлни топди ҳам. Агар Россия билан муносабатларимизга шу нуқтаи назар билан қараладиган бўлса, жуда кўп саволлар туғилади. Айтинг-чи, Россия нималарга асосланиб яшамоқда? Мавозага асосланиб яшамоқда. Сизларда ўтказилмаган тўловлар 700 триллион рублни ташкил этади. Дунёнинг қаерида яна шунча қарзи бўлган давлатни кўриш мумкин! Россия бизни Ўзбекистон пахта бермаяпти, деб айблашга уриниб кўрди. Лекин бу бўлмаган гап.

Биздан пахтани ким сотиб олаётгани муҳим эмас. Айтдимку - бизнинг биринчи тамойилимиз - мафкурадан холи бўлиш. Агар Ватанимга, халқимга нафи тегадиган бўлса, мен, кимлигидан қатъий назар барча билан ҳамкорлик қилишга тайёрман. Агар Россия пахтани жаҳон бозори нархида сотиб оладиган бўлса, нега пахтани унга бермас эканмиз? Лекин гап шундаки, сизларда пул йўқ.

- Сизга қандай таклифлар бўляпти?

- Буни ҳам айтаман. Олдин бошқа гапга қулоқ солинг. Бир вақт биз ҳам мавоза усулидан фойдаланганмиз. Кейин маълум бўлишича, сизлар бизнинг пахтамизни юқори нархларда жаҳон бозорига экспорт қилаётган экансиз. Ҳолбуки, бу пайтда Россия фабрикалари хомашё йўқлигидан ишламай, тўхтаб қолган. Улар хомашё йўқлиги туфайли ҳозир ҳам тўхтаб турибди. Сизлар бизнинг биржамиз орқали сотиб олаётган пахта корхоналарга етиб бормаяпти. Воситачилар уни бошқа воситачиларга сотмоқда.

Сизларда нималар бўлаётганини ўзингиз аниқлаб олаверинглар.

Бизга қандай таклифлар бўляпти? «Енисей» комбайнини таклиф қилишяпти. Ҳозир бизда Американинг «Кейс» комбайнлари етти баравар унумлироқ ишлаётган бўлса, «Енисей»ни нима қиламиз? Бу ерда хафа бўлишга ўрин борми? Бу ерда ҳеч қандай сиёсат, ўйин йўқ. Мен пахтани «Енисей»га алмаштирмайман. Менга доллар керак. Долларга ўзимга зарур нарсани сотиб олиш учун мен пахтани долларга сотишим зарур. «Енисей» билан одамларнинг қорнини тўйдира олмайман.

Биз Россия билан мавоза асосида эмас, балки эркин алмаштириладиган валютаси бўлган маърифий мамлакат сифатида савло-сотиқ қилишни истаймиз.

- Барибир, кўп соҳаларда ҳамкорлик сақланиб турибди. Лекин ҳозир гап Ўзбекистон тўғрисида. Ҳозир у Россиядан тўла мустақилликни нималар билан таъминлади?

- Нефт, нефт маҳсулотлари, дон борасида тўла мустақилликка эришдик. Менимча, бу кам бўлмаса керак. Сиз қандай фикрдасиз?

-Яна бир савол. Айтишларича, Ўзбекистон ўз ташқи сиёсатида кўпроқ АҚШ йўлидан бормоқда. Шундайми?

- Мен Ўзбекистон чет томонга чалғиб кетмоқда, деган гапни эшитганман. Лекин биз четга сурилиб, чалғиб сузиб юрадиган музтоғ эмасмиз. Бизнинг ўз кемамиз, унинг елкани, бошқариладиган рули бор. Белгиланган йўл ҳам бор. Очиғини айтаман: биз Америка билан яхши муносабатда бўлишни ҳоҳлаймиз. Лекин бу ҳаракатимиз Россияга қарши қаратилган эмас. Мен айримлар сингари, сиёсатнинг кўп қиёфалигига ишора қилган ҳолда «биз Шарққа ҳам, Ғарбга ҳам қараймиз», қабилидаги найранг гапларни гапириб ўтирмайман-да, очиқдан-очиқ тўғрисини айта қоламан: ҳа биз Америка билан яхши муносабатда бўлишни ҳоҳлаймиз, лекин бу мутлақо Россияга қарши қаратилган эмас.

Ғаяз АЛИМОВ, Дмитрий МУРЗИН, Геннадий ЧАРОДЕЕВлар суҳбатлашди.
ТОШКЕНТ.

«Известия» газетасининг 1997 йил 11 ноябр сонидан олинди.

Маънавият зиёси

МИЛЛИЙ ДАСТУР— ТАРАҚҚИЁТИМИЗ ПОЙДЕВОРИ

Мазкур дастурнинг мақсади -- таълим соҳасини тубдан ислоҳ қилиш, уни ўтмишдан қолган мафкуравий қарашлар ва сарқитлардан тўла халос этиш, ривожланган демократик давлатлар даражасида, юксак маънавий ва ахлоқий талабларга жавоб берувчи юқори малакали кадрлар тайёрлаш Миллий тизимини яратишдир.

''Кадрлар тайёрлаш Миллий Дастури''дан

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг IX- сессиясида қабул қилинган "Таълим тўғрисида" Қонун ҳамда Кадрлар бўйича Миллий Дастурни таълим-тарбия тизимидаги туб бурилиш деб бемалол айтиш мумкин. Ёшларнинг ҳаёти, жамиятда тутган ўрни, келажаги ҳам бевосита ана шуларга боғлиқдир. Фарғона водийси вилоятларида бўлганимизда у ердаги билим масканларида олиб борилаётган ўзгаришу янгиликлар билан қизиқдик. Президентимизнинг "Барчамиз яхши биламизки, келажак авлод ҳақида қайғуриш, соғлом, баркамол наслни тарбиялаб етиштиришга интилиш бизнинг миллий хусусиятимиздир" деган гапларини бежиз айтилмаганлигига яна бир карра ишонч ҳосил қилдик.

Васила КАРИМОВА, Фарғона Давлат Университети ректорининг маънавий-маърифий ишлар бўйича биринчи муовини, психология фанлари доктори, профессор:

-- Таълим соҳасини тубдан ислоҳ қилиш, уни ўтмиш мафкуравий қарашлари ва сарқитларидан халос этиш, ривожланган давлатлар даражасига, юксак маънавий-ахлоқий талабларга жавоб берувчи юқори малакали кадрлар тайёрлаш мақсадида қабул қилинган Миллий Дастурни босқичма- босқич бажаришни кўп жиҳатдан биз муаллимларга боғлиқ.

Университетимиз доирасида амалга оширилаётган ишларимизнинг асосий йўналишини иқтидорли болаларнинг аниқлаш, улар билан ишлаш ва рағбатлантиришга қаратганмиз. Тил марказимиз фаолият кўрсатмоқда. Талабаларимизнинг деярли барчаси инглиз тилини тўлиқ ўрганишга ҳаракат қиляпти. Ўтган йили 37 нафар йигит-қиз халқаро дастур бўйича диплом ҳимоя қилди. Ҳозир кўпгина иқтидорли болаларнинг картотекасини тузганмиз. Бу жамиша улар билан мулоқотда бўлишга ундайди. Жорий йилнинг ўзида 7 нафар талаба Президент ва ҳукумат стипендияларини олмоқда.

Талабаларнинг иқтидорини, қизиқишини ўрганиш мақсадида доимий равишда савол-жавоблар олиб бориб турилади. Ҳозир университетимиздаги иқтидорли болаларнинг ҳар бири билан олимларимиз алоҳида шуғулланишади.

"Умид" жамғармаси совриндорлари орасида бизнинг ҳам талабаларимиз борлиги қувончли ҳолдир. Умуман олганда, йигит-қизларни хорижда илм олишга тайёрлашда тил марказининг роли каттадир. ТАСИС дастури асосидаги лойиҳалар танловида ҳам иштирок этишга ҳозирлик кўрилмоқда. Талабаларнинг 60 фоиздан зиёди оширилган стипендия олади, яъни чет тилини пухта билганига учун 25 фоиз, компьютер техникасидан бохабарлиги учун яна 25 фоиз қўшимча пул тўланади. Кам таъминланган талабалар ҳам оширилган стипендиялар олишади. Бу давлат стипендиясидан ташқаридир.

Ички тартиб-интизомни сақлаш мақсадида университет ҳудудида назорат гуруҳи ташкил қилганмиз.

Талабаларнинг ёзги дам олишини яхши ташкил қилганмиз. Бу бюджетдан ташқари маблағлар ҳисобига амалга оширилади. Мен юқорида айтиб ўтган ишлар денгиздан томчи холос. Уларни яна ҳам такомиллаштиришимиз зарур. Бешта факультетда ўз ихтисослигидан келиб чиқиб клублар тузилган. Буни барча факультетларда жорий этмоқчимиз. Соҳани мукаммал эгаллашда мазкур усул яхши омил бўлади, деб ўйлайман. Хулоса қилиб айтганда, жаҳон талабларига мос кадрлар тайёрлашда бор куч-ғайратимизни аямаймиз.

Қаҳрамон ЭРГАШЕВ, Фарғонадаги Собир Раҳимов номли политехникум директори:

-- Тўғрисини айтганда, авваллари техникум, хунар-техника билим юртларига жуда паст назар билан қаралар эди. Юртимиз истиқлолга эришгач, таълим тизимида тубислоҳотлар ўтказиш давр талаби бўлиб қолди. Ҳаётнинг ўзи замон талаб қилаётган бутунлай янги таркибдаги ва ягона услубдаги замонавий ўрта махсус касб-ҳунар ва билим ўқув юртларини ташкил қилишни тақозо этмоқда. Ўрта бўғин муассасаларининг олдинги ўқув босқичи- умумтаълим мактаблари ва кейинги поғонада турган олий ўқув юртлари билан узлуксиз алоқа ҳамда муносабатларни таъминлаш ва замон талабларига жавоб бериш масалаларига алоҳида эътибор қаратиш даркор. Миллий Дастурнинг ишлаб чиқилишининг боиси ҳам шунда.

Техникумимиз ҳақида гап борадиган бўлса, фақатгина бизнинг жамоамиз эмас, балки бошқа техникумларнинг ҳозирги ҳолатини олсак, уларнинг аксарияти эски даврдаги база билан келаётган эди.

Давр талабига мос кадрларни етиштириш учун биринчи навбатда замонавий моддий асосни яратиш керак. Иккинчидан, кадрлар тайёрлайдиган ўқув масканларини малакали ўқитувчилар билан таъминлаш зарур. Президентимиз Ислом Каримов Олий Мажлиснинг навбатдаги сессиясида лицей, коллежларга профессор-ўқитувчиларни жалб этиш масаласини бежиз қўймади. Учинчидан, ҳозирги ёшларнинг дунёқараши, миллий ғурури, ўзлигини, маданияти, ўтмиш тарихини тўғри англаш, яъни маънавий тарбияга асосий эътиборни қаратиш лозим.

Миллий Дастурда мен юқорида санаб ўтган масалалар ўз аксини топган ва асосий вазифа қилиб қўйилган. Ҳозир биз ҳам шулар асосида иш олиб бораяпмиз. Жумладан, замонавий компьютерлар сотиб олдик. Кабинетларни қайта жиҳозладик. Ўқув режаси, дастурларни қайтадан ишлаяпмиз.

Ёғочни қайта ишлаш, тикувчилик ишлаб чиқариш технологияси мутахассислиги бўйича компьютер орқали ўргатадиган дастурлар ишлаб чиқяпмиз. Бундан ташқари техникумда ҳозирги бозор муносабатларига жавоб берадиган янги мутахассисликлар очилди. Ҳисобчилик, аудиторлик, молия-кредит ихтисосликлари шулар жумласига киради. Президентимиз ҳуқуқий тарбияни оширишга катта эътибор беряпти. 1995 йили ҳуқуқшунослик ихтисослиги очилди. Техникум жамоасини янги малакали кадрлар билан тўлдирмоқчимиз. Ҳар бир ўқитувчининг малакасини ошириш ва компьютер сирларини ўрганиш бўйича кенг қамровли режа туздик.

Миллий Дастур асосида Республика Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги тузган режа бўйича 1998-1999 ўқув йиллари бизнинг техникум тажриба сифатида касб-ҳунар коллежига айлантирилади. 1995 йили Ўзбекистонда биринчи бўлиб ўз-ўзини бюджетдан ташқари маблағ билан таъминлаш бўйича республика семинари ўтказилди. Нокамтарлик эмасу, бу борада анча ишлар қилинди. Касб ўргатишга асосланиб мебель ишлаб чиқариш, тикувчилик, кир ювиш цехлари, ошхоналар, автомобиль таъмирлаш устахонаси фаолият кўрсатяпти.

Умуман олганда Миллий Дастурни амалга оширишда ва ҳозирги талаблар даражасидаги мутахассис тайёрлаш учун муайян шарт-шароитлар мавжуддир. Ўқишни тамомлаганлар ўзлари таълим олган ихтисосликдан ташқари яна икки-учта касб-ҳунар ва мутахассисликка эга бўладилар. Бунинг учун Республикамизда 65 миллиард сўм маблағ ажратиляпти.

Миллий кадрлар тайёрлашнинг янги тизими барпо этилаётган шундай пайтда масъулиятни ҳар бир муаллим астойдил ҳис этиши лозим деб биламан. Зеро эзгу ишларнинг бари келажак учун баркамол, салоҳиятли авлодни тарбиялаш мақсадида бажариляпти.

Мухторжон УМАРХЎЖАЕВ, Андижон Давлат тиллар педагогика институти ректори, филология фанлари доктори, профессор:

-- Миллий Дастурнинг қабул қилинишини ҳаётий зарурат деб биламан. Бугунги кунда республикамиз ҳаётининг барча жабҳаларида- давлат қурилиши, иқтисодиёт, маданият, спорт, ижтимоий ҳаётда кескин ўзгаришлар, янгиланишлар рўй бермоқда. Шунинг учун ҳам янги таълим тизимини шакллантириш давр талаби бўлиб қолди. Шу билан бирга жаҳоннинг тараққий этган мамлакатларида амалиёт имтиҳонидан ўтган таълим тизимларини ўрганиш ва уларнинг ижобий томонларини ўзимизга мослаштириш ҳам давр тақозоси бўлиб қолди.

Миллий Дастур бўйича 9-синфни битирганларга 10-11-12-синфларни ўқитиб икки йўналишда: коллежлар ҳамда академик лицейларда таълим бериш мумкин. Касб лицейларининг яхши томони йигит-қизлар уч йилда муайян ҳунар, илмга эга бўлиб чиқиб, истаса ўқишни давом эттиришлари мумкин. Қайсидир хорижий журналда ўқиган эдим: Японияда ҳунар-билим коллежларида 80-85 фоиз қизлар, 12 фоиз йигитлар ўқишса, университетларда бунинг акси экан. Қизиқ жиҳати шундаки, шарқона удумлар инобатга олинган. Кўп қизлар олий ўқув юртининг 4-5-курсидан турмушга чиқиб кетишади, дипломлари сандиқда қолиб кетади. Агар қизларимиз коллежда ўқишса ҳам ҳунарли, ҳам илмли бўлишади.

Ислоҳотларнинг амалий жиҳати ҳақида гап кетганда аксарият дарсликлар эски. Янги дарсликлар яратиш борасида республика Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги кўп ишлар қиляпти. Масалан, ижтимоий фанлар- тарих, иқтисодиёт, фалсафа бўйича билим масканлари янги дарсликлар билан таъминланяпти. Лекин бошқа кўп соҳаларда ҳали бизга дарсликлар жуда зарур. Уларни чет элдан келтириш ёки таржима қилиш лозим. Қолаверса, ўқитиш жараёнига ҳам жаҳон таълим услубини киритиш керак деб ўйлайман. Илгари ҳамма бир китобдан ўқийверарди. Ҳозирги кунда фанлар асосида институтда қўлланмалар ҳам мавжуд. Бу талабаларга чуқур билим олиш имконини беради. Дарсликлар тизими бор. Яхшилаб ўрганилса, у жуда қизиқ. Ана шулар ҳам Миллий Дастурдаги энг долзарб масалалардан биридир.

Институтимизда 8та тил-ўзбек, рус, инглиз, немис, француз, араб, форс, турк тиллари ўқитилади. Биз талабаларнинг биринчи навбатда ўз она тилларини пухта билишларига интиламиз. Лотин алифбоси мукаммал ўргатилмоқда. Қолаверса ўзи ўрганаётган хорижий тилни ҳам талаба ихтисосига эгаллаши зарур. Аввалари чет тилидан билвосита таржима қилинарди. Яъни чет тилидан рус тилига, сўнг ўзбек тилига ўгириларди. Таржимонлар ҳам шу йўсинда тайёрланарди. Ҳозир эса бевосита таржима гуруҳи тайёрланяпти.

Юртимиз мустақилликка эришгач, эшикларимиз жаҳонга очилди. Англия, Франция, Германия давлатларига ўқитувчиларимизни малака оширишга мунтазам юбориб турамиз. Лондоннинг Кембриж университети билан алоқамиз яхши. Хорижлик ўқитувчилар билан ҳамкорликда дарсликлар тузяпмиз. Тинчлик Корпусидан ҳам муаллимлар келиб ишлашяпти.

Президентимиз айтиб ўтганларидек, биз шошилмасдан, асосий мақсаддан оғишмай, изчиллик билан Миллий Дастурни амалга оширишимиз лозим. Шундагина у умумий маданиятни юксалтиришга, фарзандларимизнинг жамиятда ўз муносиб ўрнини топишига хизмат қилади.

Қобилжон БЎСТОНОВ, Наманган вилояти Норин туманидаги Ғафур Ғулом номли 5-ўрта мактаб директори:

-- Дарҳақиқат, том маънодаги фозил ва комил одам инсон қадр-қимматини, миллатимиз қадриятларини англаб етади. "Таълим тўғрисида" Қонун мактаб соҳасига, ўқув режаларига анчагина эркинликлар, жиддий ўзгартиришлар киритади. Шунга кўра биз мактабда ўқувчиларнинг қизиқиш, интилиш ва истеъдодига қараб ижодий камолот дарсларини ўтказишни режалаштиряпмиз.

Ўқувчиларни табақалантириб ўқитишга ўтдик. Бунда болаларнинг бир-биридан кўнгли ўксимайдими, деган савол туғилиши табиий. Болаларда илм олишга интилиш, қизиқиш тобора ортиб боряпти. Мактабимизда 392 нафар бола ўқиса, уларнинг барига инглиз тили ўргатиляпти. Бозор иқтисодиёти шароити кишидан қайси касбни танламасин яхшигина иқтисодчи бўлишини талаб қилади. Шунинг учун ҳам математика дарслари кучайтирилган ҳолда ўқитилиб, махсус синфларда чуқур ўргатилади. Болаларнинг билим даражасини аниқлашда тест усулларидан фойдаланамиз. Шунингдек, дарс машғулотларида кўргазма қуроллари, компьютер қўлланилмоқда.

Рости, муаммолар ҳам йўқ эмас. Мактабни битирган болаларни ишга жойлаштиришда бироз қийинчиликлар туғиляпти. Илгари ўрта маълумотни олгач ишга ўрнашиш мушкул бўларди. Мазкур муаммонинг ечимини Миллий Дастурдан ахтариш мумкин. Биздаги қишлоқ шароитида корхоналар кам, бошқа туманларга бориб ишлашга барчанинг ҳам имконияти етавермайди. Бир-иккита майда тегирмон, қандолатчилик цехлари ишлаяпти. Ундан ташқари майда ҳунармандчилик, косиблар бор. Коллежлар, махсус мактаблар очилса, ишсизлик муаммоси бир мунча ҳал бўларди. 16-18 яшар йигит-қизлар ўз қобилияти, ҳаваси, интилишига мос, ҳаётда ўз ўрнини топиши учун ҳам биздан бугун халқ таълими тизимини тубдан ислоҳ қилиш талаб этилмоқда.

Ҳусанбой МАМАЖОНОВ, Норин тумани бизнес мактабининг ўқитувчиси:

-- Тўғриси, ўқув юртларини битириб, таълим-тарбия олиб чиқаётган ёшларнинг олган мутахассислиги ва тайёргарлиги кўп жиҳатдан замон талабларига, бозор иқтисодиёти эҳтиёжига жавоб бермаслиги тўғрисида Йўлбошчимиз Олий мажлиснинг 9-сессиясида ҳам таъкидлаб ўтгандилар. Бозор муносабатлари шароитидан келиб чиққан ҳолда ўқув даргоҳимиз 1993 йилдан бизнес мактаби деб юритила бошлади. Ундан олдин 38-ўрта хунар техника билим юрти деб юритиларди. Ҳозирда бизнес мактабида ўқитиш жараёни, таълим-тарбия тизимида кескин ўзгаришлар бўлди. Бизнес соҳасида ҳар хил ихтисослик бўйича курслар очилди. Кичик бизнес ҳисобчиси, менежерликдан ташқари чеварчилик ихтисосликлари ҳам мавжуд. Бизнесга асосланган тўгараклар фаолият кўрсатиб турибди. Ўқувчилар стипендияси ташкил қилинди. Улар уч тоифага: "5" аъло баҳога, "4" яхши ва "3" ўрта баҳоларга бўлинади. Иқтидорли болаларга эътибор кучли. Унда директоримиз Иқболиддин Жалиловнинг ҳиссаси катта. Кириш имтиҳонлари замонавий тест усулида ўтказилмоқда. Бу йил 240 нафар йигит-қиз қабул қилинди. Яқин вақт ичида янги мутахассисликлар ташкил қилиб, 2000 йилгача тўла бизнес соҳасига ўтмоқчимиз.

Ёшларни иш билан банд қилиш бизнинг мактабда яхши йўлга қўйилган. Дейлик, бир гуруҳ ўқишни битирса, уларни тўлиқ ишга жойлаб қўямиз. Аслида ўқишга кираётганда улар корхоналардан йўлланма билан келишади. Шу асосида ишга жойлаймиз. Фарзандларимиз қўш касбни эгаллашади. Масалан, чеварчилик-йигирувчилик, чеварчилик-тўқувчилик каби. Ўқишни яхши тугатганларга Тошкент Давлат молия-кредит институти, Тошкент Давлат иқтисодиёт университетига йўлланмалар берамиз."Таълим тўғрисида" Қонун таълим-тарбия тизимини тубдан ўзгартирувчи, уни янги замон талаблари даражасига кўтарувчи, баркамол авлодимиз келажагига даҳлдор қонундир.

Ғуломқодир ДАДАМИРЗАЕВ, Наманган саноат-технология институтининг ўқув ишлари бўйича проректори, доцент:

-- Бизнинг институтимиз илгари Тошкент Политехника институтининг филиали эди. 1991 йилда Наманган саноат-технология институтига айлантирилди. Институтда 2500 атрофида талаба таҳсил олади. Республика олий ўқув юртлари орасида 5 та институт муваффақиятли аттестациядан ўтган бўлса, шулардан бири бизнинг жамоамиздир. Институтда 170га яқин профессор-ўқитувчилар ишлайди. Шундан 100 нафардан зиёди илмий даражалидир. 562 ўринга мўлжалланган талабалар уйи мавжуд бўлиб, улар республика олий ўқув юртлари ўртасида энг намунали ётоқхона учун ўтказилган танловда бир неча бор совринли ўринни олган. Хуллас биз Миллий Дастурни ҳаётга татбиқ этишни талабаларга кўнгилдагидек шарт-шароитлар яратиб беришдан бошлаганмиз. Институтимиз 10 та йўналиш бўйича мутахассис тайёрлайди: қурилиш, касб таълими, менежмент, озиқ-овқат маҳсулотлари технологияси, кимёвий технология ва биотехнология, автомобиль хўжалиги, машинасозлик технологияси, агромуҳандислик, ҳисоблаш техникаси ва бошқа мутахассисликлар. Миллий Дастурда кўзда тутилганидек, ҳар бир ҳудуднинг ўзига хос этник хусусиятларидан ва эҳтиёжидан келиб чиқиб, болаларнинг ота-оналари бирга ўқиши, касб-ҳунар эгаллаши таъминланади.

Институтимиз таркибида лицей-интернат ташкил қилинган. Унинг 10-11-синфларида 200 дан ортиқ ўқувчи таҳсил олмоқда. Ўтган йили 100 нафар битирувчидан 94 нафари республика олий ўқув юртларига ўқишга кирди.

"Таълим тўғрисида" Қонун ва Миллий Дастурни амалга ошириш учун аввалambor моддий-техник асос мустаҳкам бўлмоғи керак. Институтимиз яқиндагина ўзининг кичик босмахонасини ташкил қилди. У жамоамиздаги ва вилоятдаги буюртмалар бўйича иш бажармоқда. Ундан ташқари бизнес маркази бор: 6 ойлик, 1 йиллик ва 3 йиллик ўқув курслари фаолият кўрсатади. Бундан кўзланган асосий мақсад- ўрта бўғин иқтисодчи ва ҳисобчиларини тайёрлаб беришдир.

Институт қошида турли ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш бўлимлари: қурилиш материаллари ишлаб чиқариш бўлими, қандолатчилик маҳсулотлари ишлаб чиқариш бўлими, автомобилларга техник хизмат кўрсатиш, компьютер саводхонлиги, инглиз тилини ўргатиш, нусха кўчириш, маиший хизматнинг бошқа турли бўлимлари жамоамиз учун бюджетдан ташқари маблағ топиш имконини беради.

Сўзимнинг бошида аттестация ҳақида гапирдим, биздаги 10 та соҳанинг барчаси бўйича давлат меъёрларига мос келадиган мутахассислар тайёрлаш мумкинлиги ана шу аттестация хулосасида айтиб ўтилган. Унда яна институтимизга университет мақомини бериш мумкинлиги ҳақида ҳам таъкидланган.

"Таълим тўғрисида" Қонун ва Миллий Дастур эълон қилингач эндиликда бажарилажак юмушларни ўз ичида мужассамлаштирувчи "Таълимда изчиллик керак" деган муаммоли мақола устида ишлаяпман.

Ҳамидхон НАБИЕВ, Наманган муҳандислик иқтисодиёт институти ректори, иқтисод фанлари номзоди, доцент:

-- Миллий Дастур жуда ўз вақтида қабул қилинди деб ўйлайман. Ёшлар орасида кўп бўлганим учунми, уларнинг лаёқати, дунёқараши, руҳий олами мени жуда қизиқтиради. Талабалар ичида илмга чанқоқлар кўплаб топилади. Бироқ ўқишга, илм олишга иштиёқи суст йигит-қизлар ҳам йўқ эмас. Менинг назаримда уларни илм-фанга жуда ўзига хос тарзда қизиқтира билиш керак. Институтимизда иқтисод йўналишининг энг зарурий мутахассисликлари билан биргаликда тўқувчилик, йигирув, пойафзал технологиялари ҳамда машина ва аппаратлар бўйича муҳандис-механиклар тайёрланади.

Ўқув жараёни бакалавриат бўйича олиб борилади. Кўплаб ёшлар аспирантурада таҳсил оляпти. Талабалар сони қарийб 900 нафарга етди. Ўқитувчилар жамоаси ҳам ёшлардан иборат десак янглишмаган бўламиз. Хорижий мамлакатлардаги олий ўқув юртлари билан ҳамкорлик алоқаларини яхши йўлга қўйганмиз. Иқтисод факультетининг декани Рустам Исроилов яқинда АҚШнинг Айова Университетига бориб, бир ойлик ўқув- тажриба жараёнини ўтади.

Институт жамоаси хўжалик шартномалари тузишга алоҳида эътибор қаратаяпти. Тўқимачилик ва енгил саноат корхоналари билан 5 миллион сўмга яқин хўжалик шартномалари тузилди. Яқиндагина нотўқима матолар ишлаб чиқариш ҳиссадорлик жамияти билан 2 миллион сўмлик хўжалик шартномаси имзоланди. Ана шу шартномалар технологик жараёнларни такомиллаштиришга қаратилгандир.

"Таълим тўғрисида" Қонуннинг учинчи қисмида таълим жараёни қатнашчиларини ижтимоий ҳимоя қилиш тўғрисида гап боради. Унга кўра ўқитувчиларга йўл ҳақи, гуруҳ мураббийларига қўшимча маош тўланяпти. Қўшимча мукофотлашлар йўлга қўйилган. Бу бюджетдан ташқари маблағ ҳисобидан амалга оширилади. Энг яхши дарс берувчи, маънавият ва маърифат, миллий қадриятларимизни ташвиқ қилувчи домлаларга 30-50 фоиздан қўшимча ҳақ тўлаяпмиз. Аълочи талабалар кўп. Уларга махсус Машраб ва академик Маъсуда Ҳожинова стипендиясини жорий қилганмиз. Фақатгина шу ишлар билан чекланиб қолиш ярамайди. Уларни янада кенгайтириш ниятимиз бор.

Маънавиятсиз келажак йўқ. Шунинг учун ҳам талабалар ўртасида маънавият ва маърифатни камол топтиришга катта эътибор беряпмиз. Ҳафтанинг ҳар сешанба кунлари "Маънавият ва маърифат соатлари" ўтказилади. Кўз тегмасину бизда тартиббузарлик, гиёҳвандлик, безорилик каби иллатлар йўқ. Ахир бу ҳам маънавият белгиси-да!

Йигит-қизларнинг тан сиҳатига бефарқ қараш ярамайди. Шу боис спорт секциялари мунтазам ишлаб турибди.

Келажакда режалар кўп. Магистратурани йўлга қўймоқчимиз. Вилоятда кадрларга бўлган эҳтиёжни ҳисобга олиб, энг зарур муҳим кадрларни тайёрлашни режалаштиряпмиз. Ҳозир 5 кишининг докторлик диссертацияси тайёр. Ёшлар ўртасида иқтидорлиларни танлаб аспирантурага жўнатяпмиз. Илмий дипломлар ёзилишига муҳим аҳамият беряпмиз. Чунки шу орқали келажакда илмий салоҳиятни кучайтириш ниятидамиз. Ҳар йилнинг апрел ойида илмий-амалий анжуман ўтказамиз. Бу йили 180 дан зиёд талаба унда иштирок этди. Улардан ишлаб чиқариш билан боғлиқ илмий хулосаларга эга 30 нафар талабани мукофотладик.

Республика Олий Мажлисининг 9-сессиясида Президентимиз кадрларга бўлган эҳтиёжни аниқлаш зарурлиги ҳақида куюниб гапирган эдилар. Бу айниқса иқтисодиёт соҳасида муҳим аҳамият касб этади. Жамоамиз шуни ҳам ўз назаридан четдан қолдираётгани йўқ. Ўқувчиларнинг имкониятлари ва қизиқишларини ҳисобга олган ҳолда уларнинг жадал интеллектуал ривожланиши чуқур, соҳалаштирилган, табақалаштирилган, касбга йўналтирилган таълим олишини таъминлашда академик лицейларни ўрни ўзига хосдир. Иқтисод ва технология йўналишидаги лицейларни шакллантиришга эътибор беряпмиз. Бунинг учун шу йили вилоятлардаги мактабларда бўлиб, иқтидорли ёшларни танлаб олдик. Мисол учун Мингбулоқ туманидан шу йил ёзда беш нафар талабани танлаб олдик. Ҳозирда улар муваффақиятли ўқишяпти.

"Улуғбек" номидаги иқтидорли ёшларни қўллаб-қувватлаш жамғармаси бош директори ўринбосари Норим Раҳмонов илғор факультет талаба-ёшларига эсдалик совғалари топширди.

«ТУРКИСТОН» Фарғона водийсида

СЎНГГИ МУЛОҲАЗАЛАР:

Халқимиз азалдан фарзандининг комилу фозил, ориф инсон бўлиб етишишини истаб, бу йўлда куч-ғайрати, меҳнатини аямаган. Бўлиб ўтган суҳбатдан шуни англаш мумкинки, жойларда "Таълим тўғрисида" Қонун ва Кадрлар тайёрлаш Миллий Дастурнинг ҳаётга татбиқ этишдаги интилишларида дастлабки сайъи ҳаракатлар мавжуд. Тўғри, улар билан бирга муаммолар ҳам бор. Асосий эътибор ҳам камчиликларни бартараф этишга қаратилгани бизни беҳад севинтирди. Энг муҳими- бугунги таълим тизими ислоҳотлари ҳеч кимни бефарқ қолдирмаяпти! Зеро Президентимиз Ислом Каримов айтганларидек, баркамол авлод-- тараққиётимиз пойдеворидир.

Иқтидорлилар — юрт бахти

ЎН ИККИНЧИ СИНФ... АМЕРИКАДА

Суҳбатдош ҳақида: Дилфуза ҲОШИМОВА Наманган вилоятининг Чуст шаҳрида туғилган. 1996 йил Калифорния штатининг Санта Роза шаҳридаги мактаб битирувчиси. Ҳозир Наманган саноат-технология институти иқтисод факультети II-курс талабаси.

-- Дилфуза, сизга Америка ёшларининг қайси жиҳатлари кўпроқ ёқди?

-- Биринчи галда, уларнинг вақтни қадрлаши. Ўқиш тугадими, бир дақиқаларини ҳам бекорга сарфлашмайди. Ҳаммасининг ўз ишхонаси бор. Соатбай асосида ишлаб, пул топишади. Кейин Америка ёшлари ким бўлишларини олдиндан аниқлаб олишади, мактаб давридаёқ ўз соҳаларида ишлашади.

-- Бу уларнинг ўқишига халал бермайдими?

-- Ҳечам. Ўзларида ўқишга нисбатан хоҳиш бор. Ўқимаган одам эртага бу мамлакат учун ҳеч ким эмас, деган ақидага амал қилишади.

Америкада бир йил инженерлар оиласида яшадим. 5 яшар қизларига берган тарбияларини кўриб қойил қоласан. Умуман ёшлигиданоқ америкаликлар хусусий мулк эгаси сифатида тарбияланади.

-- Дилфуза, сиз бу ерда 10-синфни битириб кетган экансиз, у ерда эса 12-синфда...

-- Қизиқ бўлганда, Америкада 12 йиллик таълим тизими жорий этилган. Мен бир йиллик шартнома билан борганман, ҳисоб бўйича мактабни битиришим керак.

Америка мактабларида яхши бир қулайлик бор. Хоҳлаган олти фанни ўзингиз танлаб оласиз. Кейин яна айтиб кетай ҳар бир штат, шаҳар мактабларида қачон ўқиш бошланишини ўзлари белгилашади. Мен ўқиган мактабда ўқиш 6 сентябрдан бошланиб, июнда тугаганди. 6 та фанни: иқтисод, давлатшунослик, тарих, математика, физика, инглиз тилини танладим. Савол-жавоб қилиб мени бир синф юқорига -- 12-синфга қабул қилишди. Чунки бундай фанлар 11-синфларда ўқитилмаскан.

-- Америка ва ўзбек мактабларини таққослаганда қандай ўхшашлик ва фарқни сездингиз?

-- Америка мактаблари ҳам 9-синфгача мажбурий таълимга асосланган. У ерлик ўқувчилар битта фанни мукаммал билишади.

Иқтисодчи бўлмоқчими, математикани, иқтисод фанини пухта ўрганиб, махсус синфда ўқийди.

Биздагидек чораклар йўқ. 6 та фандан эгаллаган билимингизни галма-галдан тест синовлари орқали йил бўйи топширасиз. Синовлардан ўтолмаган ўқувчининг синфга қолдирилиши табиий ҳол ҳисобланади. Баҳолаш тизими алфавит ҳарфлари билан белгиланади.

-- Бир йил америкалик бўлиб, сизда қандай мақсадлар туғилди?

-- Ёшлигимдан инглиз тили ўқитувчиси бўлиш орзусида эдим. Америка иқтисодини кўрдиму, шу сабабми, ёки америкаликларнинг менга кўрсатган таъсирими иқтисодчи бўлишни кўнгилга тугдим. Ишонаманки биз америкаликлардан ҳам жуда яхши яшашимиз мумкин. Чунки бизда ҳар томонлама имкониятлар етарли. Бизга биринчи галда ишбилармон-иқтисодчилар зарур бўлса керак деб ўйлайман.

-- Америкаликлар Ўзбекистон ҳақида нималарни билишаркан?

-- Мен яшаган оила Ўзбекистон маданиятини, тарихини ўрганиш учун мени оила аъзолигига қабул қилган. Ўзбекча таомларни пишириб берсам, шунақа қувониб ейишди...

Асосан уларни миллий кийимларимиз, қадимий обидаларимиз ўзига ром этди. Синфдошларимга, танишганларимга бугунги Ўзбекистон ҳақида кўпроқ гапириб бердим. Ҳар битта америкалик, америкалик бўлгани билан фахрланади. Мен эса у ерда минг йиллик тарихга эга бўлган, бошида эрк қуёши порлаган Ўзбекистон фарзанди бўлганимдан фахрланиб юрдим.

Давра суҳбатлари баҳсларга бой бўлди.

Андижон Давлат Университети ректори Сирожиддин Зайнобиддинов ҳашарчи-талабалар даврасида

ВАТАНГА ФИДОЙИЛАР КЕРАК

Фарғона политехникуми директори Қаҳрамон Эргашев ҳам "Туркистон" газетаси муштарийларидан

Ватан фарзандлар учун катта имкониятлар яратди. Фарзандлар, водийлик фарзандлар шу юрт учун имкониятлар эшигидан дадил кириб келишмоқда.

ҲОКИМ КИМГА ИШОНАДИ?

Андижонда Улуғнор тумани бор. Собиқ Комсомолобод тумани. 40 минган зиёд аҳолининг тенг ярмини ёшлар ташкил этади. Ишчи кучининг асосий қисми ҳам ана шу ёшлар.

Фозилжон ака Мамаҳов икки йилдан буён шу туманга ҳокимлик қилиб келади. Қисқа давр ичида эса кўплаб хайрли ишлар амалга оширилди.

У киши билан суҳбатлашиб туриб, ўз-ўзидан мавзу ёшлар томонга кўчди:

-- Умрим ҳақида ўйлаб туриб, уни ҳечам зое кетказмаганимга амин бўламан. Чунки ҳар бир куним, дақиқам ёшлар билан, ёшлар даврасида ўтди. Ҳозир ҳам ёшларга ишониб ишлаяпман. Улардан кўп нарса ўрганса бўлади. Раҳбарларимнинг кўписининг ёши 40 га етмайди.

Туманимиз ўзингиз кўриб турибсиз чўл зонасида жойлашган. Водийни бир пиёла деб билсангиз, Улуғнор унинг маркази. Бу ер тарихан кўпчиликни қизиқтириб келган. Қўқон хони бу чўлларга улуғ наҳр, яъни канал очишни орзу қилган. Шундан бўлса керак бу ерлар Улуғ наҳр, кейинчалик Улуғнор деб атала бошланган.

1974 йилда Бўз туманидан ажралиб чиққан янги туманга Комсомолобод деб ном берилади. Қуруқ ерларни ўзлаштиришга ҳам биринчилардан бўлиб ёшлар келади. Шу жойларнинг тили бўлса ўзи гапиради. Туманнинг иқтисодини кўтариш учун бизга ишчи кучи жуда ҳам зарур. Ўз-ўзидан яна ёшларга мурожаат қиламиз. Бунинг учун эса ёшларга шароит яратиб бериш керак. Шунда улар ҳеч нарсадан қайтмайди. Биринчи галда уларнинг яшаши учун қулай имкониятлар зарур. Қийинчилик билан бўлсада ҳозир вилоят ҳокимлиги ёрдами билан 330 та уй қурилиши тугалланиш арафасида. 1998 йилда эса 200 та уй қуришни режалаштиряпмиз. Ишонаманки яхши ниятлар билан қурилаётган уй-жойларимизга ёшлар палак ёйишади.

-- Фозилжон ака, барибир сизларда ҳам ишсиз ёшлар топиларкан-ку?

-- Энг ёмони ҳам шуда. Иш тиқилиб ётибдию, ишсизлар бор. Биласиз туманимиз қишлоқ хўжалигига ихтисослашган. Баъзи ёшлар эса кетмон чопишни ёқтиришмайди. Ҳамма шароити етарли шаҳарга ошиқишади. Бу ҳам яхши, аммо у ерда ишлаш учун қишлоқдагидан кўпроқ меҳнат қилиш кераклигини тушунишмайди. Чунки завод-фабрикага малакали, билимли ишчилар зарур.

Бунда биз катталарнинг ҳам айби бор. Ёшликдан уларга меҳнатга бўлган ҳурматни ўргатолмаймиз.

Туманда қўлимиздан келганча ёшларга шароит яратиб беряпмиз. Кичик корхоналар, фермер хўжаликлар ишлаб турибди. Аммо бу ҳам мақтанса арзигулик иш эмас. Ахир ёшлардан бошқа кимимиз бор. Бугунимиз ҳам, эртамиз ҳам шулар билан.

Ёшлардан хафа бўлишга хечам ҳаққимиз йўқ. Улар гапиришса ҳам ҳақни гапиришади. Адашишса бир марта адашишади, кейин йўлларини топишади.

Ҳоким ака ҳақ гапни айтдилар. Ёшларга ишонган киши кам бўлмайди. Айтишадику, бир гал каттанинг, иккинчи гал кичикнинг гапига қулоқ сол деб.

Онаизорларнинг оқ сути ҳаққи,
Кўзим қароғига жойланган Ватан.
Буюр, хизматингга илҳақ мунтазир
Сенинг пойингдадир бу жон ила тан.

Истиқлол йўлларинг чароғон бўлсин,
Эй она диёрим, эй маконим.
Этагинг ҳамиша шодликка тўлсин,
Қалбим дур гавҳари-- Ўзбекистоним!..

Мухторхон УМАРХЎЖА,
Андижон Давлат тиллар институти ректори

Ёшлар - давр одами

Наманган муҳандислик-иқтисодиёти институти талабалари билан бўлган давра суҳбатимизни шундай деб номладик.

-- Сиз фидойиликни қандай тушунасиз?

Дилафруз: Менимча халқни севиш, унинг яхши кунига ҳам, ёмон кунига ҳам ҳамдард, ҳамфикр бўлиш фидойилик бўлса керак.

Хайрулло: Ватан учун лаббай деб туриш биз ёшларнинг биринчи галдаги вазифамиз деб биламан.

Дониёр: Яқинда институтни битказаман. Тошкентга бориб ишламоқчиман. Нега десангиз, янги технологияни ўрганиб келмоқчиман. Ҳали бизнинг Наманганда бугунги кун талаб даражасига жавоб берадиган технологиялар йўқ. Қачонгача қимматбаҳо пахтамиздан бир хил толаю, мато оламиз.

Зоҳида: Тошкентга эмас, чет элга чиқиш учун имконият қидириш керак. Бунга билимимиз етади.

Дилафруз: Юртимизда иқтидорлилар кўп. Балки уларнинг ўзи кашфиётлар қилиши мумкин.

Дониёр: Чет элда беш йил ичида фанга янгилик киритмаган профессорнинг унвони олиб ташланар экан. Бизда-чи, битта яратгани билан умр бўйи мақтаниб юришади. Ёшларгаям шуларни ўқитишади.

Хайрулло: Истасизми йўқми барибир эскисини ўрганишимиз фойда беради.

Зоҳида: Ўрганиш керак, янгисига тегишли жойларни.

-- Катталарнинг қайси фазилатларига ҳавас қиласизлар?

Зоҳида: Ҳавас қиладиган жиҳатлари кўпу, аммо ёш қиладиган одатлари ҳам кам эмас. Кўпинча улар ёшларни алдашни яхши кўришади.

Хайрулло: Бизнинг ёшимизда катталар анча ишлар қилишга улгурган. Қанчаси тарих варақларида қолган.

Анасхон: Дарсликлар етмаётган бир пайтда кўпчилик домлалар бизга мукаммал билим бериш учун мустақил ўқиб ўрганишади. Катталарга ҳам ҳозир осон тутиб бўлмайди.

Бобур: Катталарнинг маслаҳатлари доим бизни тўғри йўлга бошлайди. Аммо баъзи пайтларда бизга қулоқ солишса ёмон бўлмасди.

Дониёр: Бобур тўғри айтади. Мисол учун мен катталар ҳам чет элга кўпроқ чиқишларини маслаҳат бераман. Домлаларимиздан ҳозир биттагинаси Америкада бир ой тажриба ўрганиб қайтди.

-- Ёшлар мустақиллик учун нима қилишлари даркор?

Дониёр: Мустақиллик бизга биз кўриб, кўрмаган кўп нарсани берди. Ўзбекистон талабаларига шундай таклиф билан чиқардим: Ўқишдан бўш пайтларимизни зое кетказмай, ўз соҳамиз бўйича ишлашга ўрганайлик. Шунда биздан етук кадр чиқиши мумкин.

Хайрулло: Институтни аъло баҳоларга битқизиб, чиқишимиз истиқлол учун катта совғамиз.

Дилафруз: Одам ҳар бир отадиган тонгини бир янгилик билан бошлаши даркор дейишади. Ёшлар ҳар бир кунига янгилик киритиб яшаши керак.

Кўпчилик ёшларни пул топиш йўлига кириб кетаётганда айблайди. Йўқ, улар ишбилармонликни ўрганаяпти. Шундайлар кўпайса бозорларимиз тўкин-сочин бўлади. Нима бўлсада улар меҳнат қиляпти.

Анасхон: Пул топиш қочмас, билимни пухта эгаллаш, бир диплом ёки касб-ҳунар эгаси бўлиш ёшларнинг вазифаси.

Зоҳида: Катталарга хос бўлган буйруқбозликдан воз кечишимиз керак.

Хайрулло: Улардан иш ўргансак ёмон бўлмайди. Фақат катталарнинг қиладиган ишини биз ҳам қила олишимизни кўрсатишимиз керак.

Учрашувда ўқилган шеър

Кўз — қўрқоқ, қўл — ботир
(мақол)

Қўлим-- ботир, буни биламан,
Қилични тутмоққа етади кучи.
Юрагим-- қадоқдир,
Қўлларим-- қадоқ--
Кетмонни ҳам маҳкам тутгучи.
Худойим қўлласа элга ярайман,
Ажиб тақдир менга қилинган ато.
Ёвнинг кўзларига тикка қарайман,
Менинг қўрқоқ эмас, кўзларим ҳатто.

Улуғбек РАЖАБ АЛИ,
Фарғона Давлат
университети талабаси

ДИЙДОР ҒАНИМАТДИР

Илк учрашувларимиз Фарғона Давлат университети, Политехника институти талабалари билан бўлди. Бир-биридан иқтидорли ёшларнинг ижодларини, изланишларини кўриб беҳад қувондик. Университетнинг талабаларга яратилган шароитлари ҳам чакки эмас. Кадрлар тайёрлаш бўйича Миллий Дастур ҳақидаги ёшларнинг дадил фикрлари, қарашлари эса бўлакча.

Биз Андижоннинг, Фарғонанинг, Наманганнинг қайси бир олий ва ўрта махсус ўқув юртлари талабалари, домлалари билан учрашмайлик, улар ўзларининг фикрлари билан, сўзлари билан кўнглимиздан жой олишди.

Бир сўз бор: "Дийдор ғанимат" деган. Ҳақ сўз эканлигини биз водийдан, ҳар бир талаба билан хайрлашаётганимиздан кейин англадик.

Бўздаги учрашувлар кўшиқ байрамига уланиб кетди

Учрашувда ўқилган шеър

Менинг дардимни сиз қайдан биласиз,
Сизда юрак бошқа, тана ҳам бошқа.
Ҳамма кулаверди туйғуларимдан,
Титраб турган қоғоз, қаламдан бошқа.

Дўст излаб ҳар қалбга қулоғим тутдим,
Минг душман орттирдим шу битта бошга.
Ўзимга бирорта содиқ топмадим,
Титраб турган қоғоз, қаламдан бошқа.

Ишқ тўла қалбимни янчиб ташладим,
Сизнинг юрагингиз айланган тошга.
Ўзимга вафодор топмадим битта,
Йиғлаб турган қоғоз, қаламдан бошқа.

Шоира СЕВИНЧ,
Фарғона Давлат
университети талабаси

Фарғона политехникумида бўлган учрашувлар ҳеч кимнинг ёдидан кўтарилмаса керак. Муҳаммад Юсуфнинг шеърлари, Нормурод Нарзийнинг дилкаш сўзлари,"Туркистон" чиларнинг давра суҳбатларини айтмайсизми?

Ватан дарё кабидир. Унинг қирғоғидаги суви ҳам бир хил таъм беради. Ватаннинг болалари ҳам шундай. Иқтидорлиси жой танламайди. Ҳар ерда ўзини намоён этаверади.

Учрашувда ўқилган шеър

Оллоҳ инъом этган жаннат маконим,
Муқаддас меросим қутлуғ Туроним.
Тупроғингни ўпиб, кўзимга суртиб,
Ўтайин, танда то бор экан жоним.

Тоғлар узра отган оппоқ тонгларинг
Супрага ёйилган унга ўхшайди.
Эркин, ҳур замонда кечган кунларинг,
Тунни ёриб чиққан кунга ўхшайди.

«ТУРКИСТОН» Фарғона водийсида

МУШТАРИЙ: ТАНҚИД ҚИЛАДИ, ТАКЛИФ ЭТАДИ

Зоҳида УЛУҒОВА, талаба:

-- Газетада фақат шаҳарлик ёшлар ҳақидаги мақолаларни эълон қиласизлар. Ахир қишлоқларда ҳам иқтидорли ёшлар жуда кўп-ку. Сизларнинг мақсадларингиз иқтидорлиларни топиш бўлса вилоятларда кўпроқ бўлишларингизни илтимос қилардим.

Ёшлар газетасида эълон қилинаётган шеърлар муаллифини кўпчилик танийди, ёки катта ёшдагилар. Улар ўрнига эндигина атак-чечак қилаётган ижодкорларнинг шеърларини бериш керак деб ўйлайман.

Довудхон ЭШОНХЎЖАЕВ, Наманган саноат-технология институти иқтисод факультети декани:

-- "Туркистон" ёшларнинг севимли газетасига айланиши учун аввало уларнинг ҳаётини кенг кўламда ёритиши керак. Ёшлар ҳамма нарсага қизиқади. Шундай экан дунёдаги энг янги гапларни "Туркистон" ёзиши зарур. Ҳозир эса газета саҳифаларида хориж ҳақида деярли ҳеч нарса берилмаяпти. Танқид кам. Ўйлаймизки, янги йилда таҳририят ходимлари шу каби камчиликларга эътибор қаратишади.

Талабалар бор жойда, уйин-кулгига ҳам вақт топилади

Ҳавасхон АБДУРАЗЗОҚОВА, ўқувчи:

-- "Туркистон" газетаси бизга жуда ёқади. Лекин негадир ёш ўқитувчилар, ёш рассомлар ва ёш олимлар ҳақида мақолалар берилмаяпти.

Айниқса бугунги кун ёшларининг ҳаётдаги ўрни, уларнинг иш фаолиятидаги ютуқлари ёритилмайди.

Ҳусан ОБИДОВ, ишчи:

-- Мен қишлоқда яшайман. Газеталар почта хизматининг ёмонлиги сабабли икки-уч кун кечикиб келади. Аммо шундай бўлсада матбуот нашрларини қолдирмасдан ўқишга ҳаракат қиламан. "Туркистон" ҳақида айтадиган бўлсам, бу газетада журналбоп катта ҳажмдаги материаллар сероб. Муаллифлар доираси тор. Ҳар сонда бир хил мавзудаги мақолалар эълон қилинади. Бу ўқувчиларни зериктириб қўяди.

Обид ХУДОЁР, Риштон туманидаги 19-мактаб ўқитувчиси:

-- "Туркистон" газетаси кўп хайрли ишларни бошладию, аммо охирига етказмаяпти. "Армон" рукни очилганида бир қувонган эдик.

Лекин... Кўплаб саҳифалар ҳақида ҳам шундай дейиш мумкин. Ўша саҳифаларда Тошкент шаҳри билан чекланиб қолмасдан, вилоятлардан борган хатлардан фойдаланишса яхши бўларди.

Раҳима РИХСИЕВА, Наманган Давлат университети аспиранти:

-- "Туркистон" газетасининг ҳар бир сонини интизорлик билан кутиб ўқийман. "Кўнгил мулки", "Ўн саккизга кирмаган ким бор", "Сирдош", саҳифалари жуда ёқади.

Аммо таҳририятдан илтимосим янги йилдан бошлаб чет эл талаба ёшлари ҳаётидан қизиқарли мақолалар бериб боришса. Улар қандай яшашади, нима ишлар қилишади, бу мен учунгина эмас, балки кўпчилик учун қизиқарли бўлса керак.

Сўз -- водийлик талабаларга

ҚАЛБДАГИ СЎЗЛАР

Вилоятхон АБДУВАЛИЕВА,
Хўжаобод тиббиёт билим юртининг талабаси:

-- Файласуфлардан бири маънавият ва маърифат инсонийликка олиб борадиган йўлдир, деган экан. Ўзбекистон бугунги кунда ўз келажагига худди шу йўлдан, эзгулик ва инсонийлик йўлидан олға қадам ташламоқда.

Агар иқтисодий ўсиш, тараққиёт-- жамиятимизнинг танаси бўлса, маънавият унинг руҳи, илм-жонидир. Маданият эса миллатнинг келажагидир. Ана шу фазилатлар мустақил давлатимизнинг пойдевори бўлган биз ёшларда мужассам бўлсагина биз мустақил ва келажаги порлоқ давлат барпо қила оламиз.

Чинакам маънавиятли инсонгина ўз Ватанининг чин фидойиси бўла олади.

Маънавият инсон қалбига нур бағишловчи ва йўлимизни ойдин қилувчи, ёритувчи машъалдир.

Маънавият инсоннинг, халқнинг, жамиятнинг, давлатнинг куч-қудратидир. У йўқ жойда ҳеч қачон бахт-саодат бўлмайди.

Дилдорахон МАҲМУДОВА,
Марғилон тижорат техникуми талабаси:

-- Истиқлол шарофати билан манглайида эрк туғи порлаган, улуғлик сарҳадларини кенгайтираётган Ўзбекистон маънавий юксалиш сари қадам қўйди. Элнинг эзгу ишларига камарбасталик қилаётган, қанот бағишлаётган йўлбошчимиз И.А. Каримовнинг "Маънавият ва маърифат" жамоатчилик маркази фаолиятини янада такомиллаштириш ва самарадорлигини ошириш тўғрисида"ги Фармони фикримизнинг ёрқин далилидир.

Шубҳасиз, маънавиятнинг моҳиятини билишга интилиш, ўзлигимизни англаш, мустабид мафкура ақидаларидан покланиш йўлидаги муҳим бир қадамдир.

Истиқлол туфайли иқтидорли ёшларни излаб топиш, уларни тарбиялашга катта эътибор қаратилмоқда.

Зеро, миллатнинг улуғворлиги унинг сон-саноғи билан ўлчанмайди. Ягона ўлчов-- унинг маънавиятидир. Иқтидорли ёшларнинг мақсадлари, ёруғ умидлари юртимнинг ойдин уфқларини янада порлоқ этади. Чунки улар буюк халқнинг муносиб авлодларидир.

Бобом айтгувчи эдилар:

"Биз, қизим, покиза зотларнинг наслиданмиз. Ўзбек ҳеч қачон хор бўлмайди, унинг нони бутун. Ота-боболаримиз эътиқодли, виждонли, бир-бирига оқибатли, меҳр-муҳаббатли, саховатли инсонлар бўлишган. Уларнинг юксак маънавияти бизни ҳеч қачон тарк этгани йўқ ва тарк этмайди ҳам".

Нодира ОХУНОВА,
Андижон Давлат тиббиёт институти талабаси:

-- Маънавият ва маърифат-- инсоннинг икки қаноти. Улар ёрдамида жамият тараққиётининг юксак чўққилари сари парвоз этилади. Маънавият ва маърифат бебаҳо бойликдир. Ота-боболаримиз доимо илм-маърифатни ва юксак маънавий фазилатларни ардоқлаб келганлар.

Аммо етмиш йилдан зиёд ҳукм сурган собиқ "иттифоқ" даврида Ўрта Осиё халқлари, жумладан, ўзбек халқининг маънавияти ва маърифати оёқости қилинди.

Хайрият, бугун биз бутун олам шифокору табибларининг улуғ устози Абу Али ибн Синонинг араб тилида битилган "Тиб қонунлари" номли машҳур асарини ўз она тилимизда ўқиш бахтига муяссар бўлдик. Хайриятки, ҳақиқат ғолиб чиқиб, ўзбек халқи Мустақиллик неъматини тотишга сазовор бўлди. Истиқлол машъали юртимиз осмонида порлади. Маънавият ва маърифат томон интилиб, ўзлигимизни англадик.

Қўш саҳифани «Туркистон»нинг махсус мухбирлари Назокат УСМОНОВА, Лайло КАРИМОВА ва Александр ГЕРАСИМОВ (сураткаш) тайёрлашди

Истиқлол чечаклари

МАҚСАДЛАРИМИЗ ЯГОНА

Истиқлол мамлакатимиз ёшлари учун янгидан-янги имкониятлар яратиб бермоқда. Авваллари йигит-қизларимизнинг хорижда билим олишлари ҳақида фақат орзу қилиш мумкин эди. Яқиндагина Республика Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг ташаббуси билан юртимиз олий билим даргоҳларидан бир гуруҳ ўқитувчилар Англиянинг Кембриж университетида тажриба ўрганиб қайтишди. Улар орасида Наманган Давлат Университетининг ўқитувчиси Абдурашид Исмоилов ҳам бор. Одатда ўқитувчи деганда юзлари ажинли, сочларига оқ оралаган нуроний чеҳра кўз олдимизга келади. Абдурашид Исмоилов эса эндигина 26 ёшга тўлди.

-- Сафар таассуротларингиз билан ўртоқлашсангиз,- дея юзландик у кишига.

-- Жаҳонга довруғи кетган Кембриж шаҳри- талабалар шаҳарчаси деб юритилади. Сабаби бу ерда дунёнинг турли бурчакларидан келган йигит-қизлар таҳсил кўришади. Бир ой давом этган сафаримиз давомида биз халқаро тил мактабида ўқитиш усуллари, талабаларнинг қай даражада ва қай йўсинда билим олишларини кузатиб, ўрганиб бордик.

-- Сафарда диққатингизни нималар кўпроқ тортди?

-- Менга асосан тил ўрганиш усулларининг хилма-хиллиги ёқди. Айниқса дарсларнинг жонли тарзда ўтилишида аудио ва видео техника қўлланмалари, тарқатма материаллардан фойдаланилиши назаримда тил ўрганаётган талабалар учун қулай ҳам мукаммалдир. Кембриж университетининг дунёга машҳур нашриёти бор бўлиб, унда ўқув дарсликлари янги ўзгартиришлар киритилган ҳолда тез-тез қайтадан чоп эттириб турилади.

Ундан ташқари шаҳардаги тарихий ёдгорликлар-- "Қирол" коллежи, "Авлиё Жон" коллежи биноларини яхши ҳолатда сақланиши киши диққатини ўзига жалб этмай қолмайди. Кембриж университети бинолари ҳам кўп йиллик тарихга эга, шундай бўлсада улар ўзининг тароватли кўринишини йўқотмаган.

-- Айтинг-чи, Англия ва Ўзбекистон талабалари ўртасида ўхшашлик жиҳатларини сездингизми?

-- Ўхшашлик бор, албатта. Бунинг сирасига ҳар иккала мамлакат ёшларининг илмга чанқоқлигини киритиш мумкин. Гарчи улардаги муҳит бошқача бўлсада, мақсад ягона- билим олишга интилиш!

Зулфия ХЎЖАБЕКОВА

"ТУРКИСТОН" -- БИЗ БИЛАН

Васила КАРИМОВА,
Фарғона Давлат Университети ректорининг биринчи муовини:

-- "Туркистон" газетаси ёшлар ҳаётига кириб боряпти. Шиддатли кечаётган бозор иқтисодиёти шароитида ўсиб-улғаяётган авлодни ҳар томонлама қўллаб- қувватлаш, улар ҳаётидаги муаммолар, қийинчиликларни бартараф этиш учун кўмаклашишда газета ўзига хос таянч вазифасини ўтамоқда.

Талабаларнинг кўпчилиги бу йил "Туркистон"га бажонидил обуна бўлишмоқда. Шунга қўшимча равишда келаси йил учун яна 100 нафар йигит-қиз газетангизга обуна бўлишга қарор қилдилар. "Туркистон" мухлислари 1998 йили яна ҳам кўпайишига сира шак-шубҳа йўқ.

Мухторжон УМАРХЎЖАЕВ,
Андижон Давлат тиллар педагогика институтининг ректори, филология фанлари доктори, профессор:

-- Газетангизга 1998 йил учун обуна институтимизда жадал суръатлар билан давом этяпти. Бугунги кунгача 250 нафар талабамиз ўзларининг севимли газеталарига обуна бўлишди. "Туркистон" да кўпроқ чет мамлакатлар, уларнинг ёшлари ҳаёти, ютуқ ва муаммолари тўғрисидаги қизиқарли мақолалар бериб борилишини истардим. Шундагина газета ёшлар қалбига янада чуқурроқ йўл топа олган бўларди.

Тўлан НИЗОМ,
Бўз шаҳридаги мактабгача тарбия билим юрти директори, шоир:

-- Ёшлар газетаси одатда ҳар бир қалбга сўроқсиз кириб бораверади. Боиси, ёшлик ҳар бир инсон умрининг дебочаси, энг гўзал, энг сирли фаслидир.

Мен раҳбарлик қилаётган билим юртида ҳам "Туркистон"нинг муштарийлари кўп. Шунинг учун ҳам 400 нафарга яқин талабаларимиз, муаллимларимиз газетага обуна бўлишди.

"Туркистон"чилардан илтимосимиз бор: газета қишлоқ ёшлари, айниқса, вилоят марказларидан олисларда яшаётган тенгдошлари ҳаётини ёритишга жиддий эътибор берсин.

Қаҳрамон ЭРГАШЕВ,
Фарғона шаҳридаги Собир Раҳимов номли политехникум директори:

-- Газетангизни фақатгина ёшлар эмас, балки биз катталар ҳам жон деб ўқиймиз. "Туркистон" саҳифаларида ўтмиш тарихимизга оид қизиқарли материалларнинг мунтазам бериб борилиши аксарият муштарийларга маъқул келмоқда. Улардан муаллимлар қўлланма сифатида ҳам бемалол фойдаланишяпти. Бу йил 200 нафар талабамиз "Туркистон" газетасига обуна бўлиш истагида махсус варақаларни тўлдиришди.

Газета таҳририятига келгуси ижодий режаларида қандай тилаклар билдириш мумкин? Назаримда маънавий-марифий аҳамиятга молик мақолалар кўпроқ берилса, ёшлар учун кони фойда бўларди.

А. АЪЗАМОВ,
Наманган Давлат Университети ректори, физика-математика фанлари доктори, профессор:

-- Университетимиз талабалари "Туркистон"нинг ҳар бир сонини синчиклаб ўқишади. Унда ёритилаётган мақолалар кўпинча уларнинг қизғин бахс-мунозараларига ҳам сабаб бўлмоқда. Шу боис, кўпчилик талабаларимиз газетага бажонидил обуна бўлишди.

Пахта йиғим-терими даврида юз нафарга яқин илғор теримчилар энг қадрли мукофот -- "Туркистон"га бир йиллик бепул обунага сазовор бўлишди.

Талабалар ва профессор-ўқитувчилар ўртасида газетага обуна қизғин давом этмоқда. Биз-ку обуначилар сонини 200 нафарга етказамиз . Аммо "Туркистон" чилар ҳам наманганлик ёшлар ўртасида тез-тез бўлиб, уларнинг ҳаётини ҳаққоний ёритиб боришларини илтимос қиламиз.

(Давоми. Аввали ўтган сонда)

-- Яқинда ўткинчилар муҳаббат ҳақида шеърлар ўқиб кўйдилар. Мен сенга уларни қоғозга битмакни буюриб эдим.

-- Буйруғингни адо этдим, бекам!

Мира чаққон ўрнидан туриб, чодирнинг қоронғу чеккасига ўтди, фил суягидан тайёрланган қутичадан папирус қоғозини олиб, олов яқинига чўккан ҳолда Роҳшанакка юзланди.

-- Ўқи, -- деди бека.

Мира попирус қоғозига энгашиб қироат

-- Ҳа-а-а-а! -- кампир қоқсуяк кафтини қувонч билан силар экан, унсиз кулди.

-- Ахир, мен айтиб эдим-ку, Вахшунварта қизининг барнолигини нотўғри таърифлабманми?... Йў-ў-ўқ. Аҳуромаздаҳнинг иноятидан баҳраманд бўлмоғинг керак. Йўқса, бу дунёда мен не қилиб юрибман! Ахир сенинг волидангга, менинг тенги йўқ, олижаноб бекамга: Спитаменни уруғининг давомчисини кўрмасам, оёғимни бемалол узатолмасман, деб қасам ичганман-а! Мана энди сен Роҳшанакка кўз ташладинг, ана энди кекса бек билан кенгашмоқ

ИСФАНДИЁР

ҚАСАМ

Тарихий саргузашт романдан парча

билан ўқиди:

-- Шерлар тортган олтин ароба ичра,
Биламан, у келар Олча бамисол,
Энг кўркам гуллар бор қайлиғи учун
Қўлларида унинг нилуфар мисол...

Жория жим қолди, у лабларига ажиб табассум ёйилган Роҳшанакка тикилиб қолди.

-- Ўқи, ўқи, -- деди бека ўз фикрларидан чалғимоқчи бўлиб...

-- Қалай?

Спитамен чодирнинг тор тиркишидан ёш бекага назар ташлар экан, энагага жавоб бермади.

-- Қизалоқ сенга маъқул бўлдими? -- энага яна саволга тутди. Унинг хира кўзлари ва киприклари асабий титради. Серажин юзидан бир томчи кўз ёши думалади.

-- Мени кўп қийнама, Спитамен, -- деди энага титроқ овозда.

-- Бутун форс ўлкасида унинг олдига тушадиган қайлиқ топилмас.

Спитамен чодирни бироз кўтариб, ҳеч нарсадан хабари йўқ бекани қойилмақом қадди-қоматига яна бир нигоҳ ташлади.

-- Чиройли қиз экан, -- деди у ўйчан. -- Ниҳоятда дилбар экан.

лозим. Икки кўҳна уруғнинг насли бўлмиш жажжи чақалоқ уйингни йиғлаб бошига кўтарган кун беармон кўзимни юмарман.

-- Нелар деяпсан, энага? -- Спитамен жилмайди. -- Анхра Майннинг ғазабини қўзғама. У сени унутиб юборган.

-- Қачонки сенинг ўғлонингни икки қўлимга оламан, -- ўжарлик билан деди энага, -- шундан кейингина тин олиб, жонолгичин ўзим чорларман.

Спитамен энагасига тикилиб, унинг титроқ, лекин ҳали бардам овозига қулоқ тутар экан, айни дамда, эҳтимол, ҳеч қачон туғилмайдиган ўғли ҳақида, Вахшунвартанинг хизматкорларини тергаб туриш учун қолган хотини ҳамда Роҳшанак ҳақида ўйлаб кетди.

Йўқ, қачондир Гулрухсор билан ажралишни у ҳалигача ҳам кўтара олмади. Хотини таманноларисиз, жон олгучи ширин забонисиз, майин ва енгил қўлларисиз яшаш мумкин эмас!... Лекин барибир... Агарда у ўғил ҳадя этолганда эди!... Агар...

Бас, етар! Ҳозир бу ҳақда бош қотириб ўтиришнинг ҳожати йўқ. Бўлғуси жангу жадалда кимнинг ёнини олмоқ керак? Уруш бўлиши муқаррар.

Эртага, бир ҳафтадан сўнг, бир ойдан кейин бошингга қандай кун тушишини билмай туриб, оила роҳат-фароғати ҳақида орзуларга берилиш ақлдан эмас-ку, ахир!

Кампир Вахшунвартанинг қизи ва унинг бообру уруғи ҳақида завқ билан кўпроқ сўзлар экан, Спитаменнинг юзи совуқон тус олди. Ахир, Вахшунвартанинг уруғи ҳам у билан қариндош бўлишга қувонч билан розилик бериши аниқ эди.

-- Мен биламан, қиз сенга ёқишини яхши биламан, -- деди кампир. -- Роҳшанак янглиғ соҳибжамол Суғд ва Бақтрия туғул бутун форс ўлкасида ҳам асло топилмас.

Кампир Спитаменнинг лоқайд сукутга ботганида унинг қанча эҳтимлар чекиб турган бугунги режасини бузадиган қандайдир хавф борлигини ҳис қилар, тилини тийишдан тинмай жаврарди.

-- Сен ҳеч нарса ҳақида бош қотирма. Бекни кўндириш менинг зиммамда. Ҳамма иш бўз йилгандек бўлади.

-- Бундай бўлмас, -- ҳоргин оҳангда унинг гапини бўлди Спитамен.

Бир томондан Ростаннинг ёшидай пайтида ноаниқ хасталикдан қазо этган онасининг йўқлигини билдирмай, айланиб-ўргилиб уни оёққа турғизган энагасига раҳми келар, иккинчи томондан эса бу бемани сафсата тобора унинг жиғига тегаётганди.

-- Керак эмас!

-- Спитамен, ўғлим!

-- Менинг хузуримга иккинчи бунақа гапларни кўтариб келма!

Спитамен кампирнинг қоқсуяк елкасини силаб қўйди.

-- Мени онанг қарғишига қолишимни хоҳлайсанми? -- у Спитаменнинг қўлидан ушлаб, унинг юзларига астойдил тикилиб ўпкалади.

-- Анҳра Майн ўз ҳузурига чорлаганда, мен унга не дейман, ахир? Спитаменларнинг кўҳна беклар авлоди сен билан барҳам топишини истайсанми? Аждодларинг олдида қандай бормадим? Мен ишонтира олмадим. Шундай бўлишини хоҳлайсанми-а?

У Спитамендан бир лаҳза чекинди, сўнг бошини сараклатди:

-- Йў-ўқ! Изингдан бир қадам ҳам қолмайман! Отларингнинг туёғи остида жон берсам-бераманки, мерос хурмат...

-- Ахир, менинг хотиним бор.

-- Ҳеч ким уни қораламаяпти! -- унинг фикрини маъқуллади кампир. -- Ҳозир гап сенинг ўғлингга она бўла оладиган инсон ҳақида...

-- Бул гапларни қўйилик, энага, -- аста сўз қотди Спитамен. -- Менинг хотиним бор... Агар ҳозиргача фарзанд... кўрмаган бўлсак...

У жим бўлиб қолди, бир лаҳзадан сўнг қатъий гапирди:

-- Бул ҳам Тангрининг иродаси... Гулрухсорнинг айби йўқ...

-- Биламан! Ҳаммасини биламан! -- кампир бўғилиб давом этди.

-- Лекин сен эркаксан-ку. Наҳот сен ўз қўлинг билан ўз томирингга болта урасан? Ёки ўғлингнинг ўлимидан сўнг ақлу ҳушингдан ажрадингми? Ҳар не бўлганда ҳам сенинг фақат ўзинг ҳақда ўйлашга ҳаққинг йўқ.

-- Бас, -- дея Спитамен кампир сўзини қатъий кесди.

Унинг овозида кампирни бошқа оғиз очмасликка ундовчи нимадир бор эди. Кампир миқ этмаслик учун лабларини юмди.

-- Мен ҳам юракдаги гапни айтдим. Сен ҳам дилингдагини тўкиб солдинг. Менга фақат яхшилик истаётганингни биларман.

-- Ўғлим!

Спитамен гапини охиригача эшитишга ундаб қўлини кўтарди.

Кампир унинг қарорини сира ўзгартириб бўлмаслигига кўзи етгач, итоаткорона сукутга ботди.

-- Сен онам олдидаги бурчингни адо этдинг. У дунёю бу дунёда сени ҳеч ким айблай олмайди. Дунёдан ҳотиржам кўз юмишинг мумкин.

Агар Гулрухсор тирноққа зор бўлиб ўтар экан, бул ҳам Тангри иродаси. Билъакс, ёзуғимиз шул экан.

У кескин бурилиб, нарига кетди.

Кампир бирмунча вақт Спитаменнинг ортидан маъюс тикилиб турди-да, бошини сараклатиб, тишсиз оғзи билан чайналди:

-- Эҳ-ҳа! Дунё бузилиб кетибди-ю, мен сезмай қолибман.

У кўзларидаги ёшни артиб, жигаргўшасини излаб келган араваси томон йўл олди.

Кампир зўрға оёғини кўтариб босар, ҳатто чодирларнинг биридан бир соя чиқиб, унинг йўлини тўсганини ҳам сезмай қолди.

-- Бечора бола! Онангнинг пешонаси шўр экан! -- деб шивирлади. У йўлини тўсган ёш аёлни ҳалигача сезмади.

-- Қари қарға!

-- Ҳой, ким бу? -- қўрқиб бошини тиклади кампир. Аёлни кўриб, янада қўрқиб кетди.

-- Гулрухсор! Қизим! -- унинг елкасини безгак титроғи тутди.

Мадорсиз гавдани даҳшат ва қўрқув эгаллади, лаблари титрай бошлади.

Ҳамла қилишга шай турган ёш аёлнинг важоҳатини кўрган кампир Спитамен билан суҳбатни у эшитганлигини пайқади. Ҳаммасини эшитгач, у Анҳра Майннинг элчиси каби йўлида пайдо бўлди.

Улар бир лаҳза юзма-юз туриб қолдилар. Кейин Гулрухсор кампирнинг томоғидан гиппа ушлади.

-- Унингни чиқарсанг, бўғиб ўлдираман! -- даҳшатли шивирлади Гулрухсор.

-- М-м! -- кампирнинг овози чиқмади. Унинг кўзлари косасидан чиқиб кетгудак олайди.

-- Эримни чиркин таклифларинг билан яна қанча қийнамоқчисан?, -- аёл кампирнинг томоғидан янада қаттиқроқ бўға бошлади.

Унинг кампирни бир зумда саранжомлаб қўйиш истаги кекса энага юзидаги даҳшатни кўриб, бироз сусайди. У кампир нафас олсин учун қўлларини бир зум бўшатса, сўнг яна қаттиқроқ таҳдид қиларди.

-- Тангри олдида қасам ичиб айтаманки, ўзингни бўғиб ўлдираман, тилингни эса итларга улоқтираман, токи Анхра Майн ҳузурида ҳам сафсата сота олмагин. Уқдингми, қари жодугар?

-- Мана осмон гувоҳ, мен ёмонликни хаёлимга келтирмадим, -- деди хириллаб Спитаменнинг энагаси.

Сўнгра у қўшиб қўйди:

-- Тушундим, қизим, тушундим!

Гулрухсор яна бир неча сония кампирнинг кўзларига унинг асл фикрларини уқиб олмоқчидай девқараш қилиб тикилди, сўнг бармоқларини ёзиб, кампирни ўзидан итариб юборди ва қандай пайдо бўлган бўлса, шундай унсиз қоронғуликка шўнғиб кетди.

Гулхан ёлқини сўғдликларнинг ўйчан кўзларини ёритар, бирор таҳлика бўлмаса-да, аскарлар сипоҳларини қўл остида асрашарди.

Спитамен қўй пўстаги устида ёнбошлаган, Гулрухсор унинг тиззасини қучоқлаган ҳолда катта-катта очилган кўзлари ила оловга тикиларди. Унинг узун сочлари жун ёпингич устида тўзғиб ётарди. Ростан бир қучоқ ўтин олиб келиб, гулхан ёнига ташлади

Спитаменнинг ёш сипоҳиси нимадандир ташвишга тушган эди. У гулхан чўғини ковлаб, бир-икки шох-шаббани оловга отди. Сўнгра Спитаменга юзланди:

-- Гўшт келтирайми?

-- Дородан қутилиб, Артаксерксга тутилдик! -- деди Спитамен. -- О, шўрлик Суғд ери, наҳотки ёвузлар қиличи ҳамиша бўйнингда қолаверади!

Ростан шаҳар томонга қаради. Йироқдан йиқилаёзган қалъа девори кўзга ташланарди. Зулмат қўйнида чигиртка чириллар, ўлган отлар устига қўниб, умрлик қўшиқларини айтардилар. Онда-сонда бош дарвоза ва девор атрофидан соқчиларнинг овози қулоққа чалинарди. Қон ҳиди ва қўй гўшти иси анқирди.

-- Барибир Бесснинг қисматига ҳавас қилиб бўлмайди, -- деди Гулрухсор. -- "Шоҳаншоҳ" унвонини ҳозир ҳеч ким бир чақага олмайди.

-- Бесс саройда зиёфат берибди деб эшитдим, -- деди Ростан. -- Мароқанддан раққосалар келтиришибди.

-- Ҳалокат яқинлигини яхши билади. Шунинг учун айш-ишратга берилган, -- деди Спитамен киноя билан.

-- Энди уни ҳамма улуғ Артаксеркс деб атаяпти.

-- Ўрганишаяпти, -- Спитаменнинг овозида ноҳуш бир ғашлик оҳанги бор эди.

-- Ифлос сичқон ўзини бургут деб атаяпти! -- хитоб қилди Гулрухсор ғазабнок қиёфада.

-- Сичқонлар орасида учадиганлари ҳам топилади, -- деди Ростан.

Гулрухсор унга нохуш нигоҳ ташлади ва жаҳл билан оловни титкилай бошлади, учқунлар тутун аралаш кўкка сачрарди.

-- Искандар забт этган шаҳарларида ўзига тарафдорлар излаяпти,-- деди оҳиста Спитамен. -- У ўз юртидан бу олис жойларга халқларни форслар зулмидан халос этиш учун келганлигини айтаяпти.

-- Сен бу сўзларга ишонасанми? -- ажабланди Гулрухсор.

-- Мен ҳамма нарсага ишонишга тайёрман! -- хитоб қилди Спитамен. -- Еримиздан форсларни ҳайдасак, бас.

-- Сўнгра тахтга румликлар шоҳини ўтиргизасан!

-- Ватанидан олисда кўпам қолиб кетмас, -- деди Спитамен.

-- Румлик шоҳни бир кўрсам эди, -- Гулрухсорнинг гўзал юзида аланга жилва қилди. -- Қандай одамикин?

-- Ҳали кўрасан ҳам, -- деди Спитамен, орқаси билан ястаниб ётиб, юлдузли осмонга тикиларкан, -- Ҳар нарсанинг ўз мавриди бор.

(Давоми келгуси сонларда)

ИЛК САБОҚ СЕВИНЧИ

"Туркистон" таҳририяти ва Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси биргаликда ташкил этган, таниқли шоир **Муҳаммад Юсуф** раҳбарлигидаги "Шеърият сабоқлари" мактабининг илк сабоғи ёш ижодкорлар кутгандан-да файзли ва самимий руҳда ўтди. Дарс давомидаги гўзал мушоираю қизғин муҳокамалар қирққа яқин ёш қаламкашларнинг газетамиз қошида очилган мактаб остонасига чин дилдан ихлос ва эътибор билан қадам қўйганларидан дарак берди.

Мушоирада Баҳор Ҳидирова, Гулжамол Асқарова, Жамшид Ҳақбердиев, Нигора Йўлдошева, Усмон Йўлдош, Нодир Ғаниев, Абдураҳмон Ташанов, Акбар Жонузоқов, Нилуфар Ҳайдарова каби истеъдодли ёшларнинг ўқиган шеърлари ижодий даврамизнинг таҳсинига сазовор бўлди.

Сабоқда Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси раисининг ўринбосари Йўлдош Сулаймон ўз ижодий тажриба ва ҳотираларини сўзлаб берди. Таниқли мунаққид Раҳимжон Раҳмат эса ҳозирги ижодий жараёндаги ёшларнинг ўрни ва вазифалари хусусида фикр-мулоҳазаларини билдирди.

"Туркистон" газетасининг Бош муҳаррири А. Ниёзов мактаб ўқувчиларини биринчи сабоқ билан табриклаб, келгусидаги ижодий камолотлари йўлида "Туркистон" уларнинг доимий ҳамроҳи бўлиб қолишига ишонч билдирди.

Навбатдаги сабоқ декабр ойининг биринчи чоршанбасида ўтказилади. Кўнглингизда шеър илҳоми бўлса ва илк сабоғимизнинг руҳияти сизни ўзига чорласа мактабимизга шошилинг, азиз ижодкор дўстлар!

Мухтасар ТОЖИМАМАТОВА,
Ёш ижодкорлар бўлими

ДИЛДАГИ ГАПЛАР

** Дили нопок шахс ҳар гал тўғри гапиришга уринса ҳам, тили ёлғон сўзлайверади.*

** Ўз ожизлигини тан олмай юқорига шикоят қилганларнинг тили билан дили бир бўлмагай.*

** Олдингда сўзингни маъқуллаб, орқангдан тош отадиган шахснинг дўстлиги тил учида туради.*

** Мунофиқликни била туриб, ундан кўз юмиш кимгадир тобеликдан бошқа нарса эмас.*

** Баттол одамга тўғри йўл кўрсатиш, бамисоли саждага бош қўйишдек савоблидир.*

** Ноўрин ҳатти-ҳаракатдан воз кечиш учун баъзан бир умр ҳам камлик қилади.*

** Қотилнинг нафақат қўли қон, балки, энг аввало, унинг виждони нопокдир.*

** Гуноҳнинг на тили, на миллати, на дини, на имони бор.*

** Ўғрининг кўзига барча ўзи каби инсофсиз кўринса ажаб эмас.*

** Топшириқ бериб, уни шу заҳотиёқ унутган раҳбар бебурддир.*

** Ўз ҳаловатини кўзлаб, ўзгаларга ёмонлик истовчи кимса, бамисоли заҳарли илонга ўхшайди.*

** Ҳеч ким билан иши бўлмай, фақат ўзини ўйловчи бедаволардан огоҳ бўлинг.*

** Қилғиликни қилиб, бамисоли хўроз каби мен қичқирмасам, қуёш чиқмайди, дейдиганлар дили мағорга тўлганини англашмайди.*

** Кимнидир ноҳақ бадном этиш эвазига керилиб юрадиганларга эт олиш ярашармикан?*

** Ичи қора одам ҳарчанд ўзини хушчақчақ қилиб кўрсатмасин, барибир ниятини холис қилаолмайди.*

** Бир вақтнинг ўзида ҳам кулдириб, ҳам йиғлатадиган одам билан дўстлашиш қил кўприкдан ўтишдек хавфлидир.*

Ислом УСМОНОВ

Туҳфа

Иқбол МИРЗО

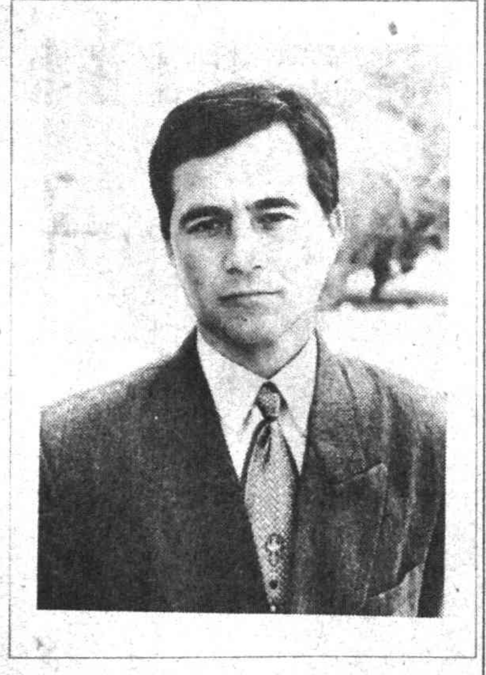

СЕНГА БАРМОҒИМНИ ТЕГИЗМАЙМАН, ОЙ...

СЕНГА...

Сенга бармоғимни тегизмайман,
Ой,
Сенга нафасимни
еткизмайман, Гул.
Лекин, осмонимдан
кеткизмайман, Ой,
Исмингни, бировга
дегизмайман, Гул.

Ўзинг табибимсан,
ўзинг шифойим,
Ўзинг оғриғимсан,
ўзга дардим йўқ.
Ўзинг гуноҳимсан,
ўзинг жазойим,
Фақат журъатим йўқ,
фақат ҳаддим йўқ.

Сени ҳамма яхши кўрадими, Ой,
Теграңгда айланиб
юрадими, Гул?
Термулиб, хўрсиниб
турадими, Ой,
Сенга шаккар элаб
берадими, Гул?

Ой, фалак тоқида ягона гулсан,
Гул, ерга сайр
учун тушган ойдирсан.
Ой, қўлим синмасми
бандингдан юлсам,
Гул, кўзим оқмасми
сени қайирсам?

Айланиб, бўғзимни
кесмайсанми, Ой,
Қонимдан аршгача
ўсмайсанми, Гул?
Тош бўлиб, қабримни
босмайсанми, Ой,
Гул, мендан
илгари тўзмайсанми, Гул?

Сенга лабларимни
тегизмайман, Ой,
Сенга зиёнимни
еткизмайман, Гул.
Бироқ осмонимдан
кеткизмайман, Ой,
Исмингни ҳеч кимга
айткизмайман, Гул!

ЮЗ ЮВИБ...

Юз ювиб, жилғага
тупирганим йўқ,
Кўзин беркитмадим
бирор булоқнинг.
Нега бундай қарар-нигоҳлари ўқ,
Нима даъвоси
бор экан арвоҳнинг.

Ҳар бир муюлишда
унинг шарпаси,
Остида ўлтирар
ҳар бир япроқнинг.
Ҳар битта қўшиқдан
келар нафаси,
Нима даъвоси бор экан
арвоҳнинг

Ўзин ошкор этмас
мендан ўзгага,
Гўё мен соҳиби барча гуноҳнинг.
Баъзан китоб ичра,
баъзан кўзгуда...
Нима даъвоси
бор экан арвоҳнинг.

Кўзим томирига ўша қон қуйган,
Ўша сабабчиси
қўлда титроқнинг.
Ўша жигаримни
қузғундек ўйган,
Нима даъвоси
бор экан арвоҳнинг.

Ўша бўлмасайди,
яшардим мангу,
Тинчирман ёпиниб
олсам тупроқни.
Кўраман, ким билан
ўйнар экан у –
Нима даъвоси
бор экан арвоҳнинг...

ХУШНУД ЛАҲЗАЛАРИМ...

Хушнуд лаҳзаларим бўлдими?
Бўлди...
Ўчоқдан қучоққа келди аланга.
Паймона шаробга тўлдими?
Тўлди...
Қалбда эса ўша оғир қўланка.

Хуррам сонияда ҳар
бир ҳужайрам
Атиргулдек бўлиб оқди юракка.
Қумрилар овора мен
учун сайраб.
Қалбда эса ўша оғир қўланка.

Хушбахт онларимни
эслайман: дала,
Кўмилиб ётибман ўту ўланга.
Чигиртка билан ой
авж келган палла,
Қалбда эса ўша оғир қўланка.

Шу ерга элтади йўл ниҳояси,
Шу жойда ҳаммаси
ажрар бўлакка.
Бу – унинг кўзимдан
кирган сояси
Қалбда эса ўша оғир қўланка.

КЎЧА ТАСОДИФГА ТЎЛА

1997 йили 25 октябр куни соат 02.00 ларда номаълум ҳайдовчи "Тошкент -- Ўш" йўлининг 99 км.да пиёда 1967 йилда туғилган Бахтиёр Абдукаримовни уриб юбориб, жабрдийдага ҳеч қандай ёрдам кўрсатмай, тегишли идораларга бу ҳақда хабар бермай, воқеа жойидан қочиб кетган. Унинг ноинсоний ҳатти-ҳаракатлари оқибатида жабрланувчи воқеа жойида ҳалок бўлган. Афсуски гувоҳлар транспорт воситасининг давлат рақам белгиларини, машина русумини ҳам битиб бера олмадилар. Олиб борилган тезкор тадбирлар натижасида, кўп вақт ўтмай, автоҳалокат содир этган жиноятчи Виктор Цой ушланди.

31 октябрда соат 05.30 ларда Сурхондарё вилояти Узун тумани ҳудудида «Урал -- 4320» русумли автомобилни бошқариб бораётган Маматраим Салмонов бошқарувни йўқотиб, йўл чеккасига ағдарилади. Натижада ҳайдовчи воқеа жойида ҳалок бўлади, унинг йўловчилари Алишер Мамадалиев ва Абдураим Салмоновлар касалхонага ётқизиладилар.

Шу куни соат 18.00 да Қорақалпоғистон Республикаси Беруний туманида Ғулом Мамбетов ЗИЛ русумли автомобил бошқарувини йўқотиши натижасида йўлдан чиқиб кетиб ағдарилган.

1 ноябр соат 05.00 ларда Сирдарё вилояти Сирдарё туманидаги «Шоликор» жамоа хўжалиги йўлининг 12 километрида ВАЗ -- 2106 русумли автомашинани маст ҳолда бошқариши оқибатида Гамол Тагиров йўлнинг қатнов қисмидан чиқиб кетиб ариққа ағдарилади.

18 октябр куни соат 22.00 да Хоразм вилояти Урганч туманида 1948 йилда туғилган Полвон Худойберганов ўзининг шахсий ГАЗ-24 русумли 3 06-19 ХЗ автомашинасини "С. Қаландаров" жамоа хўжалиги ҳудудида бошқариб бораётиб ҳаракатланиш хавфсизлигини таъминлай олмай, йўл четидаги симёғочга бориб урилган.

30 октябрда соат 15.30 ларда Тошкент вилояти Ўрта Чирчиқ тумани «Ким Пен Хва» жамоа хўжалиги ҳудудида ВАЗ -- 2106 русумли автомашинасини бошқариб бораётган Ихтиёр Самгирбоев йўлни кесиб ўтаётган пиёда 1991 йилда туғилган Машраб Ўроловни уриб юборади.

18 октябр куни соат 14.00 ларда Бухоро вилояти Когон шаҳрида Раҳматилло Ёдгоров шахсий ВАЗ-2107 русумли 20 А 06-51 давлат рақамли автомашинасини Бухоро шоҳ кўчаси бўйлаб бошқариб бораётиб, шу кўча бўйлаб кетаётган икки нафар велосипедчини уриб юборган. Жавобгарликдан қўрққан ҳайдовчи воқеа содир бўлган жойдан қочган. Натижада 1983 йилда туғилган Нурали Қобилов тан жароҳати билан касалхонага ётқизилган. 1990 йилда туғилган Алишер Умрзоқов эса воқеа содир бўлган жойда вафот этган. Олиб борилган тезкор қидирув ишлари натижасида ҳайдовчи ва автомобиль топилиб, тегишли тергов идораларига топширилди.

М. ИБРОҲИМОВА,
Республика ИИВ ДАН Бошқармаси бўлим катта инспектори

Ажиб дунё

ЕР ОСТИ ДАРЁСИ

Филиппиндаги Палаван оролини "археологлар учун яратилган жаннат" деб атайдилар. Мазкур оролдаги Табон ғорлари бу жойларда 50 минг йил муқаддам ҳам инсонлар яшаганлигидан "дарак беради". Шу ердан топилган суяклар, меҳнат қуроллари ва идишлар фикримизни тасдиқлайди. Орол тагидан ерости дарёси оқиб ўтади. Ерости дарёсининг узунлиги саккиз километрга чўзилган. Бу дарёнинг бағоят тиниқ, салқин суви узоқ масофага оқиб бориб, Авлиё Павел қўлтиғи яқинида Жанубий Хитой денгизига қуйилади.

ОЧОФАТ ҚУРТЛАР ХУРУЖИ

Халқаро ташкилотлар ёрдамида Эфиопияда чигирткадан ҳам даҳшатлироқ зараркунанда қуртлар ҳуружини қайтаришга муваффақ бўлинди. Бир қарашда беозор кўринган бу қуртлар капалак уруғидан кўпайиб, муссон ёмғирлари пайтида Африканинг ички қисмларигача тарқалади. Капалаклар ўнг келган шамол ёрдамида олис масофаларга учиб бора оладилар. Улар бир учишда 100 лаб чақирим масофани босиб ўтадилар. Капалакларнинг ўзи унчалик хавфли эмас. Чунки улар гул шираси билан озиқланадилар. Лекин улар ўсимлик баргларига кўплаб миқдорда тухум қўядилар (баъзан улар уч қатламни ташкил қилади). Кўп ўтмай ана шу тухумлардан, катталиги 4 см. гача бўлган танаси қора сариқ ва яшил тарамли қуртлар пайдо бўлади. Худди ана шу қуртлар офат манбаидир.

Зич ҳажмда (1 кв. метрга 150 жуфт) жойлашиб, бир йўналишда ҳаракатланадиган бу зараркунандалар ўз йўлида учрайдиган ўсимликарни еб битирадилар.

Ўтган йили "ўрмаловчи қурт"лар Кениянинг 35 минг гектар майдондаги жўхори, тариқ экинзорларини 6 ҳафта ичида бутунлай шип-шийдон қилиб кетдилар. Ебтўймас ҳашоратлар ҳатто Найробидаги майсазорни батамом қуритдилар. Бу даҳшатли қуртларнинг дастидан Малави, Танзания, Мозомбик, Замбия, Зимбабве мамлакатлари ҳам катта зарар кўришган.

САЙРОҚИ ҚУШЛАР БАЙРАМИ

Сингапурда ғалати чемпионат бўлиб ўтди. Унда иштирок этган минглаб сайроқи қушлар "тонг қўшиғи" ни ким яхши куйлаши борасида мусобақалашишди. "Қушлар мусобақаси" Сингапурда жонли табиат ишқибозлари учун йиллик байрам тусини олди. Шаҳар йирик саноат марказига айлангандан бери қушлар уни тарк этганди. Сайроқи қушлар билан йилда бир марта -- қанотли қўшиқчилар фестивалида учрашиш мумкин.

Хориж матбуоти хабарлари асосида БАХТИЁР тайёрлади

Муассис:
ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИНИНГ «КАМОЛОТ» ЖАМҒАРМАСИ
Ҳомий:
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ «МАТБУОТ ТАРҚАТИШ УЮШМАСИ» АССОЦИАЦИЯСИ

Бош муҳаррир
Абдуқодир НИЁЗОВ
Навбатчи муҳаррир: Мухтасар ТОЖИМАМАТОВА

ТАҲРИРИЯТ:
Қабулхона — 136-56-58, 133-95-97; хатлар бўлими — 136-54-64; тижорат бўлими — 133-79-69; ижодкор ёшлар бўлими — 136-54-64; спорт, ҳарбий ватанпарварлик бўлими — 136-58-93, котибият — 136-58-48.

МАНЗИЛИМИЗ:
700083 Тошкент Матбуотчилар кўчаси, 32—уй
Нашр кўрсаткичи 64607

Муаллифлар фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин.

Дизайн устаси: С.ЛУКИН

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00012
«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси
Буюртма Г. — 0738.
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41
Ҳажми — 2 табоқ Тираж: 11.024
Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди.
Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А-2
Босишга топшириш вақти ——21.30
1 2 3 4 5 6